

**UNIVERZITA PARDUBICE
FILOZOFICKÁ FAKULTA**

Smysl a účel trestu aneb vězeňství v České republice

Bakalářská práce

Studijní program: Sociální a kulturní antropologie

Filozofická fakulta: Katedra sociální a kulturní antropologie Univerzita Pardubice

Vedoucí bakalářské práce: PhDr. Tomáš Boukal, Ph.D.

Pardubice 2020

Věra Viktorie Jiroušková

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Akademický rok: 2018/2019

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Věra Viktorie Jiroušková**
Osobní číslo: **H17148**
Studijní program: **B6703 Sociologie**
Studijní obor: **Sociální antropologie**
Téma práce: **Smysl a účel trestu aneb vězeňství v České republice**
Zadávací katedra: **Katedra sociální a kulturní antropologie**

Zásady pro vypracování

V bakalářské práci se studentka zaměří na vězeňskou problematiku na území České republiky. Vězeňství má velmi bohatou historii a je součástí naší společnosti již od nepaměti. Studentka se zaměří na interpretaci vnímání trestu osouzenými. Výzkum bude probíhat formou biografických a nestrukturovaných rozhovorů s několika odsouzenými v Pardubicích, Rapoticích Břeclavi a Hradci Králové.

Rozsah pracovní zprávy:
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

- Dirga, L. 2012. *Dopad struktury vězeňského světa na jeho účastníky: opomíjený pohled vězeňských dozorců*. Cyan Sociology.
- Eriksen, T. H. 2008. *Sociální a kulturní antropologie*. Praha: Portál.
- Foucault, M. 2000. *Dohlížet a trestat*. Praha
- Hendl L, J. 2005. *Kvalitativní výzkum: Základní metody a aplikace*. Praha.
- Hendl, J. 2016. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Praha: Portál.
- Kýr, A. 2005. *Typologie historických vězeňských zařízení*. Historická penologie. Praha.
- Nedbálková, K. 2006. *Etnografický výzkum ve vězení*. In: *Současné metodologické přístupy a strategie pedagogického výzkumu*. Plzeň.
- Růžička, M., Zezulová, J. 2004. *Zadržení a vazba v českém trestním procesu*. Praha.
- Sochůrek, Jan. 2011. *Je vězení trestem nebo speciální sociální službou?* Liberec.
- Šámal, P. 2008. *Trestní řád, 6 vydání*. Praha.
- Uhlík, J. 2006. *Historie věznění a vězeňství v Čechách*. Praha.

Vedoucí bakalářské práce: **PhDr. Tomáš Boukal, Ph.D.**
Katedra sociální a kulturní antropologie

Datum zadání bakalářské práce: **30. března 2019**
Termín odevzdání bakalářské práce: **30. března 2020**

L.S.

---

doc. Mgr. Jiří Kubeš, Ph.D.
děkan

PhDr. Adam Horálek, Ph.D.
vedoucí katedry

Prohlášení o autorství práce

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č. 7/2019 Pravidla pro odevzdávání, zveřejňování a formální úpravu závěrečných prací, ve znění pozdějších dodatků, bude práce zveřejněna prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 1. 7. 2020

Věra Viktorie Jiroušková

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla poděkovat své rodině za trpělivost při mém nekonečném studiu, svým respondentům za jejich čas, svým kamarádům za podporu ve chvílích, kdy jsem s tím chtěla praštit a také svému vedoucímu za přínosné poznámky a ochotu.

ANOTACE

Bakalářská práce se zabývá problematikou vězeňství v České republice z pohledu sociální antropologie. Teoretická část popisuje vývoj vězeňství a jeho historii na území našeho státu, rozdělení věznic dříve a nyní a současnou podobu Českého vězeňství. Práce je založená na kvalitativním výzkumu, který zahrnoval převážně rozhovory, a na studiu odborné literatury. Cílem této bakalářské práce je vyhodnotit dopad odnětí svobody na psychiku člověka a jeho následný návrat do společnosti. Výzkum byl prováděn v Pardubicích, Břeclavi, Rapoticích a Hradci Králové.

Klíčová slova – vězení, typy věznic, trest, zločin, svoboda.

TITLE

Meaning and purpose of punishment – prison system in Czech republic

ANNOTATION

The bachelor thesis focuses on topics surrounding the prison system in Czechia from the social-anthropologic point of view. Theoretical part describes the development and history of the prison system in our country, the division of prisons in the past and nowadays and the current form of Czechia's prison system. The thesis is based on a qualitative research, which consisted mainly of interviews, and study of the scientific literature. The goal of this thesis is to evaluate the impact of deprivation of man's liberty on his psyche and his subsequent return to the society. The research was undertaken in Pardubice, Břeclav, Rapotice and Hradec Králové.

Keywords - prison, types of prison, punishment, penalty crime, freedom.

OBSAH

Seznam obrázků.....	8
Slovník pojmů.....	9
Úvod.....	10
1 Trest.....	12
1.1 Etnografie ve vězeňském výzkumu v ČR.....	14
2 Historie věznic v České republice.....	16
2.1 Počet nápravných zařízení v České republice.....	17
2.2 Vazební věznice.....	18
2.2.1 Výkon vazby.....	20
2.3 Věznice.....	20
2.3.1 Režim ve věznici.....	23
2.3.2 Denní režim ve věznici.....	26
2.3.3 Návštěvy ve věznici.....	28
2.3.4 Vězeňská duchovenská péče.....	29
2.3.5 Vězeňská duchovní služba.....	29
3 Metodologie terénního výzkumu.....	30
3.1 Výzkumný problém.....	30
3.2 Metodologie výzkumu.....	31
3.3 Etický kodex výzkumu.....	33
3.4 Příprava na vstup do terénu.....	34
3.5 Lokalita terénního výzkumu.....	35
4 Průběh výzkumu.....	37
4.1 Rozhovor číslo 1. s respondentem B.....	38
4.1.1 Rozhovor.....	38
4.2 Rozhovor číslo 2. s respondentem P.....	43
4.2.1 Rozhovor.....	44
4.3 Rozhovor číslo 3. s respondentem C.....	48
4.4 Rozhovor číslo 4. Pracovník Vězeňské služby.....	51
5 Interpretace výsledků.....	55
6 Závěr.....	57
Bibliografie.....	59

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 - Mapa věznic v ČR (O base.cz 2017) s. 18

Obrázek 2 - Pozvánka do věznice (V.V. Jiroušková 2012) s. 35

Obrázek 3 - Návštěvní místnost (Šabatová 2015) s. 41

Obrázek 4 - Malba z věznice (V. V. Jiroušková 2012) s. 48

Obrázek 5 - Náborová brožura (Respondent L.) s. 54

SLOVNÍK POJMŮ

Barák – budova blok, kde jsou odsouzení ubytováni (Respondent)

Basa – slangový výraz pro vězení (Scs.abz.cz. 2020)

Cimra – cela (Scs.abz.cz. 2020)

CPZ – cela předběžného zařazení (Zkratky.cz 2018)

Degeš – hanlivé označení člověka ve věznici, také romská nadávka (Scs.abz.cz. 2020)

Díra – oddělení výkonu kázeňských trestů. Někde jde jen o formální trest a odsouzení si tam chodí odpočinout z oddílu. Jinde se jedná o opravdu nepříjemnou formu trestu. Jste na cele, kde nemáte nic než zdi. Maximálně lze udělit na 20 dní. (O base.cz 2019)

Džuva – veš, hmyz, škůdce (Respondent)

Filcung – důkladná prohlídka ložnic, cel, s různou intenzitou (O base.cz 2019)

Gabrio – postel bez horního lůžka (Respondent)

Probačka – Probační úřad (Respondent)

Katr – uzamykatelná mříž oddělující zpravidla část chodby (jeden oddíl). (Respondent)

Lágr – vězení (Scs.abz.cz. 2020)

Medvěd – donucovací prostředek, pouta (Respondent B.)

Mukl – vězeň, odsouzený (Scs.abz.cz. 2020)

Mundúr – vězeňské oblečení, stejnokroj (Scs.abz.cz. 2020)

PP – podmíněné propuštění z VTOS, slangově „půlka“ (O base.cz)

VTOS – výkon trestu odnětí svobody (Drahoňovský 2015:6)

ÚVOD

„Není nic snazšího než odsoudit zlého člověka. A není nic těžšího než mu porozumět.“

(Fjodor Michajlovič Dostojevskij)

Fenomén vězeňství je v naší postmoderní společnosti brán jako tabu. Pokud je člověk z nějakého důvodu umístěn do nápravného zařízení, je automaticky považován za vyvrhele a společnost má často tendenci se od něho distancovat. Pomocí trestu vychovávají matky své děti a stejně tak, trest funguje i v naší kultuře. Jedná se o výchovný prostředek, který má pachatelů zabránit v jeho činnosti a zároveň má ochránit společnost. Ve své bakalářské práci bych se chtěla zaměřit na problematiku vězeňství z více úhlů pohledu.

V teoretické části se budu zabývat trestem, etnografií vězeňství, historií a rozdělení a fungování nápravných zařízení v České republice. V metodologické části se budu věnovat použitým metodám a okolnostem samotnému výzkumu. V rámci své bakalářské práce jsem navštívila několik různých věznic na území našeho státu. S odsouzenými jsem nejprve navázala písemnou korespondenci a později jsem je osobně navštívila v nápravných zařízeních. Stýkala jsem se s rodinami svých respondentů a sledovala danou problematiku i z jiné perspektivy. Udělala jsem též rozhovor s jedním ze zaměstnanců Vězeňské služby a pokusila se tak nastínit rozsah pravomocí a úskalí jejich práce.

Téma vězeňství mi bylo vždy blízké a fascinovalo mě, proto jsem jej zvolila. Vše začalo dne 29. 09. 2011 obdržáním dopisu od mého přítele z dětství ve kterém stálo:

„Ahoj Viky,

moc tě zdravím, sehnal jsem tvou adresu, snad ti to nevadí. Chtěl jsem abys o mě věděla, je mi úplně jasný, že už nejspíš všechno víš.

Už se známe nějaký čas, a tak chci, abys to věděla ode mě. Jsem ve vazbě v H.K. a čekáme si tu na soud, co si budeme povídat. je to v p... Utopil nás jen XXX a tak to třeba ještě nějak dopadne.

Moc ničemu nevěřím a počítám, že si to pěkně odsedím. Nemálo jsme si toho zažili, a tak doufám, že nevěříš tomu, co se povídá. No, jo ani nevím co psát... není mi to příjemný, chápeš, ne?

Mám tě rád, pozdravuj a až budeš mít chvíli čas tak zkus dát vědět.

Ahoj P. “

Tento dopis ve mě vyvolal mnoho pocitů, měla jsem chuť začít bojovat se systémem a pomoci svému příteli a zároveň jsem se cítila strašně bezmocná. Nechápala jsem, proč je dobré zavřít někoho do vězení, sebrat mu svobodu, zamezit mu v dokončení vzdělání, odtrhnout ho od rodiny a přátel a znemožnit mu najít si dobré zaměstnání. Měla jsem pocit, že musím zjistit více informací o této problematice.

1 TREST

„Trest a odměna jsou dva základní prvky výchovných prostředků. Nejstarší dochovaný právní dokument – Chammurapiho zákoník z přelomu 18. a 17. století před naším letopočtem – dokazuje, že trest a instituce trestání sahají až do prvopočátků lidské existence“ (Dytrychová 2018:11).

Tématem vězeňství se zabýval také M. Foucault ve své knize Dohlížet a trestat. V knize je dobře vyobrazen trest jako forma barbarského násilí a nekultivovanosti tehdejší společnosti. Foucault popisuje surové veřejné popravy, kdy byl odsouzený umučen často bez pádných důkazů. Tento barbarský akt měl být varováním pro ostatní přihlížející a upevňoval moc panovníka. Jednalo se o politický akt moci (Foucault 1975:33-36).

„Trest smrti se řídí politickými, náboženskými, finančními a jinými úvahami a zvyklostmi, ale v celé historii je pro něj příznačné neustálé hledání, ba možno říci pátrání po co nejstrašnějších, nejodpudivějších a nejkrutějších postupech, jaké si lidská představitost dokáže vybavit. Cíl je jediný: exemplárnost trestu, jehož smyslem je odstrašit každého, kdo by chtěl přestoupit přijatá pravidla a ustálený řád“ (Monestier 1998 :14).

Trestní systémy spadají do politické ekonomie moci, jejichž součástí a cílem je tělo. „M. Foucault tuto skutečnost popisuje jako tělo vnořené do politického pole. Vztahy moci na něj bezprostředně působí, zmocňují se ho, označují ho, cvičí ho, střeží ho, nutí ho pracovat, podřizují ho různým ceremoniím a vyžadují od něj, aby se vykazovalo jistými znaky. Formuje se vědění, ve kterém jde o ovládání sil těla, nikoliv o popis jeho biologického fungování. O takto pojaté vědění se následně opírají instituce a využívají ho k uplatňování moci nad jedincem. Nejedná se o moc náležející výhradně privilegovaným vrstvám. Moc nad tělem, ve smyslu, v němž hovoří o moci Michel Foucault, funguje jako strategie, pomocí níž se udržují poslušní jedinci ve společnosti, a to buď ve smyslu demonstrování moci panovníka nad tělem mučeného zločince, nebo pomocí disciplinace jedinců. Jedná se o tělo, které je pohlcováno vztahem moci a vědění. Takové tělo jako předmět vědění je podřizováno dohledu“ (Nováková 2011:11).

Foucault ve své knize, Dohlížet a trestat“ rozděluje vykonávání trestu na tři éry:

- veřejné popravy a mučení,
- humanistické pojetí reprezentativního trestu,
- vězení.

V prezentaci o dějinách trestání se můžeme dočíst že, smysl veřejných poprav a mučení byl tedy čistě politický a sloužil k upevnění vlády panovníka, jehož cílem nebyla spravedlnost, nýbrž demonstrace moci. Odsouzený často trpěl na základě nepodložených důkazů a ke svému činu se přiznal po dlouhém a bolestivém mučení i v případě své nevin. Tento způsob trestu tedy nebyl příliš spolehlivý (Dějiny trestání 2017: 9-13).

„Lid navyklý „vidět téci krev“, snadno přistoupil na to, že pomstít se lze pouze prolitím krve. V těchto ceremoniích, které byly objektem tolika nepřátelských zájmů, můžeme pozorovat protínání přemíry ozbrojené justice a hrozícího hněvu lidu“ (Foucault 1975:120).

V 18.století přichází humanisté s názorem, že popravy a mučení jsou pouze krvavé divadlo bez hlubšího významu. Změna nastává ve vnímání zločinu, který již není brán jako útok na krále, ale jakýmsi porušením smlouvy. Obětí zločinu není panovníkův majestát, ale celá společnost. Hlavním cílem trestu není samotné potrestání, nýbrž náprava zla spáchaného na společnosti.

„Humanistické ideály se příliš neodrazily v popravčí praxi. Naopak, antické informační prameny a fascinace novými možnostmi lidského ducha vedla spíše k větší rafinovanosti a často krutosti popravního procesu. S důrazem na člověka, jeho poznání a jeho svět už nebylo možno trest smrti chápat jako odeslání delikventa k Boží spravedlnosti, ale jako drsnou, ale podle tehdejších měřítek spravedlivou, odplatu pachateli ještě na této zemi. Poživačný renesanční člověk si totiž nemohl být nikdy jist, jak bude on sám přijat před Boží soudnou stolicí a nehodlal nechat ani potrestání těžkých viníků ve svém okolí pomalé a do budoucna odložené boží spravedlnosti. Epocha humanismu je tak paradoxně dobou kdy v Evropě začíná být trest smrti spíše sadistickou pomstou. Navíc je nutno konstatovat, že v roli odsouzených konci často především přední humanisté (například Giordano Bruno v Itálii)“ (Vladíková 2010: 28).

„Noli me tangere“ To znamená konec pomsty panovníka. Člověk, jež reformátoři zdůrazňovali oproti despotismu popraviště, je sám o sobě rovněž člověkem – měřítkem: avšak nikoli věcí, nýbrž mocí“ (Foucault 1975: 121).

„V Českých zemích výrazně přispěl k rozvoji zájmu o vězeňství pater František Josef Řezáč (1852), který ve svém spisu Vězeňství v posavadních způsobech svých s návrhem o zdárnější trestání a polepšování zločinců, obrátil pozornost problematice humanizace tehdejšího vězeňského systému. Slibné počátky (rozvíjející se dále v letech 1918 až 1938) penologického výzkumu poté přerušila série politických událostí a zejména dlouhé období nesvobody, které v podstatě znemožnilo etablování odborného penologického výzkumu“ (Dirga 2016 :3).

V rozboru Foucaultova díla se hovoří o technologii reprezentace. Reprezentativní trest je vymezen pro postihování konkrétně vymezených zločinů (dle míry závažnosti). Reprezentativní trest není srozumitelný pouze pro trestaného, ale musí být srozumitelný pro všechny. Například: Kdo se dopustil násilí, bude vystaven násilí, kdo provede majetkový delikt, zaplatí majetkem, kdo někoho zostudí, bude zostuzen) (Dějiny trestání 2017: 16-20).

„Trestání se tedy postupně stává tou nejskrytější částí trestního procesu. To s sebou přináší několik důsledků:

- opouští doménu víceméně každodenní zkušenosti a vstupuje do oblasti abstraktního povědomí;
- jeho účinnost se vztahuje k jeho nevyhnutelnosti, a nikoli již k jeho viditelné intenzitě;
- zločin má odvracet jistota, že bude potrestán, a nikoli ono odporné divadlo“ (Foucault 1975 :40).

„Moderní vězení má svůj původ v nápravných dílnách protestantského Holandska. Zařízení mělo za cíl podrobit jedince práci, donutit je zaplatit za svou potřebu, naučit je pracovat a napravit. Odsouzený má pocit, že je stále sledován společností“ (Dějiny trestání 2017:26).

„Jsou trestány tresty stanovenými tak, aby jejich funkcí bylo učinit delikventa „nejen toužícím, ale také schopným žít při respektování zákona a zaopatřovat si své potřeby“; Jsou trestány vnitřní ekonomikou trestu, který se, má-li potrestat daný zločin, může změnit (zkrátit nebo, v případě potřeby, prodloužit) podle toho, jak se mění chování odsouzeného; Jsou také trestány souborem oněch „bezpečnostních opatření“, která trest doprovázejí (zákaz pobytu, dohled na svobodě, trestní dozor, povinná léčba), která nesměřují k potrestání přestupku, nýbrž ke kontrole jedince, k neutralizaci jeho nebezpečného stavu, ke změně jeho zločinných dispozic a k neustálému působení na něj, i když již bylo změny dosaženo“ (Foucault 1975:51).

1.1 Etnografie ve vězeňském výzkumu v ČR

Wacquantovu volání po obrácení pozornosti k možnostem rozvoje a využití etnografie ve vězeňském výzkumu (přerušení stagnace) se i v českém kontextu dostalo vyslyšení. Etnografickou metodu při studiu českého vězeňství využila K. Nedbálková, která se ve svém výzkumu zaměřila na oblast genderu a sexuality v prostředí českých ženských věznic. Na

metodě etnografického bádání je založen další výzkum z českého prostředí, ve kterém L. Dirga aj. Hasmanová Marhánková obrátili pozornost k problematice vlivu zaměstnání ve věznici na identitu českých vězeňských dozorců. V obou případech byla realizace etnografického výzkumu provázena procesem překonávání metodologických překážek. V rámci obou výzkumů byly využity více či méně podobné strategie, které nabízí inspiraci, či určitý mustr pro řešení nesčetného množství metodologických obtíží spojených s realizací etnografických výzkumů (nejen) v českém vězeňství (Dirga 2016 :3-4).

Výzkumník nemůže dlouhodobě žít ve studované prostředí, ale je mu umožněno jej navštěvovat, tato skutečnost je dle mého názoru úskalím vězeňské etnografie. Metodou výzkumu se tedy mimo jiné stává krátkodobé pozorování v terénu.

„Podstatou etnografie je zachycení a detailní popis (spolu s odhalováním významů) života studovaného společenství na základě dlouhodobého pozorování“ (Dirga 2016: 5).

„Prvním a klíčovým úkolem, který před výzkumníky a stojí a který také může hned na počátku realizaci výzkumu zmařit, je získání přístupu do terénu. V případě vězeňské etnografie se jedná o získání povolení k provedení výzkumu ve vnitřních prostorách věznic. Tento úkol je velmi složitý a je potřeba se vybavit velkou dávkou trpělivosti. Pro získání povolení je nezbytné využít oficiální cestu, tedy podat žádost písemně. Zde však hrozí velké riziko, že bude vaše žádost odmítnuta“ (Dirga 2016: 4).

„Pokud se vám podaří překonat první nástrahu a povolení k realizaci výzkumu získáte, tak před vámi vystoupí další metodologická obtíž pojící se s charakterem daného povolení. Věznice svou podstatou představují velmi náročná prostředí, která mohou být vaší návštěvou potenciálně ohrožena, a proto pravděpodobně nebudete moci určovat, kdy a za jakých podmínek bude váš výzkum probíhat“ (Dirga 2016:5).

Já jsem docházela do věznic vždy na tři hodiny jednou měsíčně. Povolení ke vstupu do areálu jsem získala díky svým respondentům a předešlému studiu humanitních věd.

„Právě nemožnost dlouhodobého pozorování je nejen ve vězeňském výzkumu nahrazována krátkodobým, pokud možno opakovaným docházením do terénu s cílem získat a případně si ověřit již získaná data. Tento způsob odpovídá současným moderním trendům (srovnej přístup mikro-etnografie, mini-etnografie, fokusované etnografie a dalších) ve vývoji etnografického bádání a jeví se jako (v rámci možností) efektivní cesta, jak nahradit nemožnost dlouhodobého pozorování. S povahou etnografie založené na krátkodobém a opakovaném docházení do terénu se pojí nutnost detailní a dlouhodobé přípravy ještě před vstupem do terénu, což by měl mít každý, kdo se rozhodne pro vězeňskou etnografii na paměti“ (Dirga 2016:5).

2 HISTORIE VĚZNIC V ČESKÉ REPUBLICE

„Vězeňství jako takové se do dnešní podoby formovalo již od středověku. Naši předkové upřednostňovali fyzické tresty či popravu před samotným držením v žaláři. Velmi hojně užívanou formou věznění bylo ovšem věznění „politické“, které bylo aplikováno v podobě věznění politicky velmi významných osob, jež měly být předmětem politického nátlaku coby rukojmí, měly být drženy v izolaci za účelem jejich „převýchovy“ nebo jako nenásilné odstranění z politické scény na delší či kratší dobu. Svého času byli takto vězněni i nejvýznamnější velkomoravští panovníci Rostislav či jeho synovec Svatopluk, jejichž věznění politicky využíval franský král Ludvík II. Němec. Mezi významné velkomoravské vězně evropského formátu patřil i arcibiskup Metoděj“ (Uhlík 2006: 515).

Mezi další formu vězení patřilo vězení církevní (1222-1781) jež je časově vymezeno do období mezi rokem 1222 až 1781. V roce 1222 vstoupila v platnost úmluva mezi českým královstvím a katolickou církví na základě které, církev získala soudní pravomoc nad řeholníky a kněžími. V roce 1781 tato pravomoc zanikla v důsledku reforem císaře Josefa II. (Kýr 2005:1-7).

„O rozvoj kriminologie a penologie se zasloužila celá řada osvícenských myslitelů 18. a 19. století Největší roli ve vývoji moderního vězeňství měl ve druhé polovině 18. století John Howard (1726-1790), který na základě vlastních zkušeností formoval myšlenky nového systému. Především šlo o požadavky na diferenciaci vězňů podle pohlaví, věku a závažnosti provinění. Do návrhů na humanizaci života vězňů zahrnuje i kontrolu ze strany úřadů, zdravotnická opatření a vyučování vězňů“ (Dománková 2019:6).

„V roce 1776 za vlády Marie Terezie bylo vydáním nového trestního kodexu zakázáno mučení a byly omezeny hrdelní tresty. O pár let později za vlády Josefa II. byl v roce 1781 zrušen trest smrti a byl nahrazen trestem doživotním. Pro tento nový účel sloužily z počátku pevnosti Špilberk a Graz“ (Dománková 2019:6).

„Československá republika převzala po svém vzniku v roce 1918 justiční a vězeňský systém rakouské monarchie. V roce 1928 existovalo v ČSR 6 mužských trestnic k výkonu trestů od 1 roku až po doživotí, z toho 2 trestnice pro prvotrestance a polepšitelné recidivisty (Plzeň, Leopoldov) a 2 trestnice pro nepolepšitelné trestance (Kartouzy, Ilava), dále trestnice pro choré a invalidní trestance (Mírov) a trestní ústav pro mladistvé do 20 let s trestem nad 6 měsíců

(Mikulov). Vedle toho existovala samostatná ženská trestnice s oddělením pro mladistvé (Řepy u Prahy)“ (Historie vězeňství 2020).

„Dnem 1.1.1953 bylo vězeňství jako celek převedeno do působnosti ministerstva národní bezpečnosti, které koncem roku zaniklo a plnění úkolů vězeňství převzalo ministerstvo vnitra. V témže roce byl vydán Řád nápravných zařízení, který novým způsobem a podle vzoru Sovětského svazu stanovil strukturu tzv. nápravných zařízení (NZ), která byla členěna na 6 typů podle stupně střežení. Do jednotlivých typů NZ byli odsouzení zařazováni podle povahy trestného činu (státně bezpečnostní, kriminální) a podle závažnosti provinění“ (Historie vězeňství 2020).

Věznice, jak je známe dnes vznikly v roce 1993 a spadají pod Vězeňskou službu ČR.

„Dnem 1.1.1993 zanikl Sbor nápravné výchovy a k plnění úkolů státní správy ve vězeňství byla zřízena Vězeňská služba (VS) ČR, zbavená přímého vlivu politických stran, zbytečných militantních prvků, neúměrné centralizace a byrokracie. Odpovědnost za její činnost byla svěřena generálnímu řediteli, který byl jmenován ministrem spravedlnosti. Byly posíleny pravomoci ředitelů vazebních věznic a věznic, zejména v oblasti personální a ekonomické. V souladu s požadavky na dodržování základních lidských práv a občanských svobod byl vydán zákon č. 293/1993 Sb., o výkonu vazby, který stanovil, že obvinění mohou být podrobena jen těm omezením, která jsou nutná pro trestní řízení“ (Historie vězeňství 2020).

Trest se vykonává ve věznici nebo ve zvláštním oddělení vazební věznice. Věznice zřizuje a zrušuje ministr a jejich správu vykonává Vězeňská služba podle zvláštního zákona (Zákon č. 555/1992 Sb:3).

2.1 Počet nápravných zařízení v České republice

Nápravná zařízení v ČR dělíme na vazební věznice, klasické věznice a detenční ústavy.

V České republice se v současnosti nachází celkem 35 fungujících vězeňských zařízení a dva ústavy zabezpečovací detence. Jedná se o vězeňská zařízení dvou typů: vazební věznice (10) pro obviněné převzaté do vazby; věznice (25) pro výkon trestu odnětí svobody (Respondent L).

„Dle režimu výkonu trestu se vězení dále dělí na: věznice s ostrahou s nízkým/středním/vysokým zabezpečením (dle bezpečnostních rizik); věznice se zvýšenou ostrahou“ (Dománková 2019: 9).

Věznice, vazební věznice a detenční ústavy v ČR

Obrázek 1 - Mapa věznic v ČR (O base.cz 2017)

2.2 Vazební věznice

„Vazební věznice je institut, který je jedním z opatření sloužícím k omezení obviněného na svobodě, aby svými činy nemohl mařit trestní řízení. Její použití by mělo být až tím posledním prostředkem, který se užije pro zajištění osoby obviněného, u něhož je podezření, že by mohl uprchnout nebo se skrývat, bude působit na dosud nevyslechnuté svědky a tím ovlivní objasňované skutečnosti anebo že bude opakovat svoji trestnou činnost, pro niž je stíhán. Dle těchto obav, které musí být objektivní a musí vyplývat z jednání obviněného a konkrétních skutečností, z jakého důvodu by mohlo být trestní řízení narušeno“ (Zichová 2017: 26-27).

Ve vazební věznici není jedinec odsouzen, je však již brán jako podezřelý z trestné činnosti a preventivně umístěn do zmíněného zařízení. Pokud by byl podezřelý stíhán na svobodě hrozí, že by mohl utéct ze země, či jiným způsobem mařit trestní řízení. Na území našeho státu se nachází deset vazebních věznic.

- Vazební věznice Brno,

- Vazební věznice České Budějovice,
- Vazební věznice Hradec Králové,
- Vazební věznice Liberec,
- Vazební věznice Litoměřice,
- Vazební věznice Olomouc,
- Vazební věznice Ostrava,
- Vazební věznice Praha Pankrác,
- Vazební věznice Praha Ruzyně,
- Vazební věznice Teplice.

(Vězeňská služba ČR 2020)

„Vazbu je možné pojímat jako institut trestního řízení, s jehož použitím je obviněný na základě rozhodnutí oprávněného orgánu dočasně zbaven osobní svobody, aby mu bylo zabráněno vyhýbat se trestnímu stíhání nebo trestu tím, že by uprchl nebo se skrýval, mařit nebo ztěžovat objasnění věci nepřípustným působením na prameny důkazů nebo pokračovat v trestné činnosti“ (Růžička, Zezulová 2004: 369).

Vazební věznice dále dělíme na útěkové, koluzní a předstižné:

Útěková vazba je uvalena v případě, že obviněný je cizí státní příslušník či nemá trvalé bydliště na území ČR (Respondent L).

„Koluzní vazba je použita v případě, že z jednání obviněného vyplývá obava, že obviněný bude působit na nevyslechnuté svědky či jiným způsobem mařit trestní stíhání. Působením na svědky nebo spoluobviněné se rozumí zákonem nepřipustěné přímé (osobně obviněným) nebo zprostředkované (jinou osobou) ovlivňování svědků s motivem mařit objasňování skutečností závažných pro trestní stíhání, např. přemlouvání svědků nebo spoluobviněných, aby nevypovídali pravdu, vzájemná dohoda se svědky nebo se spoluobviněnými o tom, co budou v rozporu se skutečností vypovídat, podplácení svědků nebo spoluobviněných či vyhrožování svědkům nebo spoluobviněným za stejným účelem atd“ (Šámal 2008 : 469-470).

„Jiným mařením objasňování skutečností závažných pro trestní stíhání je např. zákonem nepřipustěné působení na znalce, padělání, pozměňování, ničení nebo ukrývání listinných či věcných důkazů atd. Za tento důvod koluzní vazby je považováno i působení na osobu dosud nepředvolanou orgánem činným v trestním řízení, která vnímala svými smysly (viděla, slyšela

atd.) skutkové okolnosti důležité z hlediska posouzení konkrétního trestního případu, u níž je z tohoto důvodu odůvodněný předpoklad, že bude vyslýchána orgánem činným v trestním řízení, ať již jako budoucí svědek nebo spoluobviněný. Lze tedy shledat koluzní důvod vazby u obviněného i tehdy, když je zde konkrétními skutečnostmi odůvodněna obava, že obviněný bude působit na takovou osobu, byť dosud neztotožněnou, po které je vyhlášeno pátrání, a která proto nemohla být dosud předvolána jako svědek nebo jí nemohlo být dosud sděleno obvinění“ (Šámal 2008 :470).

Předstižná vazba nastává v případě, kdy hrozí, že obžalovaný bude pokračovat v trestné činnosti i nadále nebo se bude snažit dokončit trestný čin, například vraždu. (Respondent L).

2.2.1 Výkon vazby

„Ve Vazební věznici Hradec Králové je výkon vazby realizován v klasickém celovém systému, ve kterém jsou obvinění umístěni na celách v počtu od dvou do pěti osob. Ubytovací kapacita je od 1.1.2010 celkem 166 míst. Převážná většina obviněných je umístěna na tzv. pevné vazbě, což znamená celodenní umístění na cele (vyjma jedné hodiny vycházky). Výrazně nižší část obviněných vykonává vazbu na odděleních se zmírněným režimem. Jedná se o oddělení pro mladistvé a mladé dospělé obviněné a oddělení pro mladé dospělé a dospělé obviněné. Kapacita těchto oddělení se zmírněným režimem je 40% ubytovací kapacity“ (Vazební věznice Hradec Králové 2019).

V České republice najdeme i dvě zabezpečovací detence, a to v Brně a Opavě. Zabezpečovací detence je určena pro osoby, které jsou nebezpečné pro společnost. Jedná se zejména o odsouzené s poruchami osobnosti a psychotiky. Nejedná se tedy o výkon trestu jako takový, ale spíše o léčbu. Délka pobytu v tomto zařízení není jasně dána. (Respondent L).

2.3 Věznice

„Po změně v roce 2017 zůstávají již jen dva základní typy věznic pro výkon trestu odnětí svobody, tedy ty dva obávané zvýšená a standardní ostraha. Věznice s ostrahou se pak vnitřně diferencuje do třech stupňů střežení (nízký, střední a vysoký).

Zvláštním typem věznění je pak vazba. V mnohém daleko více přísná než samotný výkon trestu odnětí svobody. Což je paradoxní stav, jelikož osoby ve výkonu vazby jsou stále brané jako nevinné“ (O base.cz 2020).

V minulosti byly věznice děleny na 4 typy dle míry zabezpečení:

- s dohledem,
- s dozorem,
- s ostrahou,
- se zvýšenou ostrahou.

V listopadu 2017 vstoupila v platnost novela redukující počet typů na 2:

- s ostrahou,
- se zvýšenou ostrahou.

V rámci věznice s ostrahou jsou odstupňovány 3 úrovně zabezpečení: nízká (pro nedbalostní skutky do 3 let, úmyslné skutky do 1 roku trestu), střední (nedbalostní trestné činy nad 3 roky) a vysoká (ostatní). Kategorie věznic se zvýšenou ostrahou je určena především pro doživotně odsouzené, nebezpečné recidivisty, odnětí svobody na více než 8 let a osoby odsouzené za úmyslný trestný čin, které v posledních 5 letech uprchly z vazby nebo výkonu trestu (Dománková 2019 :19).

V době výkonu trestu odnětí svobody mých respondentů byla nápravná zařízení rozdělena do těchto čtyř již zmíněných kategorií:

„**Věznice s dohledem** je prvním typem a zároveň nejmírnějším. Osoby umístěné v této věznici mají neomezený pohyb, proto pracují většinou mimo věznici na svých venkovních pracovištích, kde je však nad nimi vykonáván dohled, a to minimálně jednou týdně. V době mimo pracovní čas může být osobám povoleno účastnit se různých kulturních a sportovních akcí mimo věznici, jedinou podmínkou je jejich doprovod v podobě zaměstnance Vězeňské služby – vychovatele nebo odborného pracovníka zastávající tuto funkci. Pokud se odsouzený chová dobře a plní všechny povinnosti, které mu jsou uloženy, pak může dostat od ředitele kázeňskou odměnu v podobě možnosti opuštění věznice až na dobu dvacet čtyři hodin. Opuštění věznice na tak dlouhou dobu lze vykonat jedenkrát za čtrnáct dní. Osoby odsouzené

k trestu odnětí svobody ve věznici s dohledem jsou většinou jedinci, kteří byli obviněni za trestný čin způsobený z nedbalosti, nebo pokud doposud nebyli ve výkonu trestu za trestný čin, kterého by se dopustili úmyslně“ (Zichová 2017: 28).

„**Věznice s dozorem** je o něco přísnější než věznice s dohledem, nicméně spousta zásad mají společných. Odsouzení se ve věznici pohybují pod dozorem příslušníka Vězeňské služby, avšak mají možnost pracovat mimo věznici. Jejich činnost je monitorována mnohem častěji, a to minimálně jedenkrát za hodinu. Stejně jako u odsouzených ve věznicích s dohledem, i osoby odsouzené k odnětí trestu svobody ve věznici s dozorem mají možnost se účastnit společenských a kulturních akcí mimo věznici za dohledu zaměstnance Vězeňské služby. Návštěvy odsouzených jsou povoleny dvakrát do měsíce v areálu věznice. Pokud se osoby chovají slušně a plní veškeré svoje povinnosti, mohou být přesunuti do mírnějšího typu věznice – věznice s dohledem. Zároveň mohou zažádat o povolení, aby mohli opustit věznici v souvislosti s návštěvou, což je možné jedenkrát za měsíc. Do věznice s dozorem se umísťují jedinci odsouzení za trestný čin z nedbalosti, kteří již jednou vykonávali trest odnětí svobody za úmyslný trestný čin, dále také ti, kteří ještě odsouzeni nebyli, avšak se dopustili úmyslného trestného činu se sazbou do dvou let.“ (Zichová 2017:29).

„**Věznice s ostrahou** je třetím typem věznic nacházejících se na území České republiky. Odsouzení umístění v této věznici se po areálu pohybují organizovaně za dohledu příslušníka Vězeňské služby. Tyto osoby nemají povoleno pracovat na venkovních pracovištích, ale práce jim je umožněna uvnitř prostoru věznice. Návštěvy osob se odehrávají ve speciální místnosti uvnitř věznice – návštěvní místnost – za dohledu zaměstnance. Přestože se jedná o druhé nejpřísnější vězení, i zde může být odsouzenému udělena kázeňská odměna na základě jeho dobrého chování. Ta spočívá v propustce z věznice na návštěvu, a to až na dvacet čtyři hodin. Tato prémie může být ředitelem udělena osobě pouze jedenkrát za dva měsíce. Osoby odsouzené k trestu odnětí svobody ve věznici s ostrahou se pravděpodobně dopustily úmyslného trestného činu, pokud již dříve byly odsouzeny k trestu odnětí svobody delšímu než tři roky. Soud dále do této věznice pošle pachatele, který již v minulosti byl ve výkonu trestu odnětí svobody a neshledá žádný důvod, proč by měl být umístěn ve věznici se zvýšenou ostrahou“ (Zichová 2017:29).

„**Věznice se zvýšenou ostrahou** je nejpřísněji střeženou věznicí, ve které se odsouzení pohybují vždy za přítomnosti příslušníka Vězeňské služby. Svoji práci vykonávají buď v areálu věznice pod dohledem zaměstnance, anebo přímo na svých celách, kde jsou umístěni.

Odsouzeným není povolen žádný volný pohyb a návštěvy probíhají za nepřetržitého dozoru. Do věznic s ostrahou jsou zařazeni osoby odsouzené na doživotí, dále jedinci, kterým byl udělen trest odnětí svobody vyšší než osm let. Svůj trest si zde odpykávají také pachatelé, kteří v posledních pěti letech uprchli z výkonu trestu nebo z vazby, která jim byla uložena. Dostat se sem mohou i jedinci, kteří jevíli značně problémové chování ve věznici s ostrahou“ (Zichová 2017:30).

V rámci svého výzkumu jsem navštívila dvě věznice se zvýšenou ostrahou, jednu s dozorem a vazební věznici v Hradci Králové.

2.3.1 *Režim ve věznici*

Ve vězení plyne čas jiným způsobem, záleží na každém z odsouzených, jak svůj čas vyplní. Funkce věznic by měly být zejména nápravné či výchovné. Způsoby zacházení s odsouzenými jsou dané zákonem, nicméně se v každém zařízení trochu liší.

„Režim je ve věznicích:

- prostředkem uskutečňování sociální kontroly,
- prostředkem nápravy a převýchovy,
- základem veškerého dalšího výchovného působení na vězně.“

(Mařádek, 2000 :52)

„Člověk, který je odsouzen k nepodmíněnému odnětí svobody, pozbývá některých jinak obecně platných práv daných Listinou základních práv a svobod (která je nedílnou součástí Ústavy ČR). Jedná se např. o právo na listovní tajemství, právo na soukromí, aj. O některá práva přichází, ale většina lidských práv mu zůstává a ta musí zůstat zachována“

(Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb.).

„Právní statut odsouzených ve VTOS funguje dobře. Ve věznicích je mají zajištěnou zdravotní péči, možnost neomezené korespondence, telefonování (omezené), návštěvy s blízkými osobami, vycházky, uspokojování kulturních a duchovních služeb, účast na aktivitách,

přijetí balíčku, a další. Též mají právo požádat o rozhovor se zaměstnanci věznice (speciální pedagog, sociální pracovník, psycholog, vedoucí oddělení, popř. dalšími). Odsouzení si také mají právo stěžovat, pokud se cítí dotčeni ve svých právech“ (Zákon č. 169/1999 Sb. § 14-25).

Jak jsem již uvedla výše, odsouzení si mohou sami zvolit, jak vyplní svůj volný čas. Na výběr mají z těchto aktivit:

„Programy zacházení obsahují pět oblastí:

- 1) pracovní aktivity,
- 2) vzdělávací aktivity,
- 3) speciální výchovné aktivity,
- 4) zájmové aktivity,
- 5) oblast utváření vnějších vztahů.“

(Vyhláška č. 345/1999 Sb. § 36 odst. 2).

S odsouzeným se poté zachází na základě jeho výběru, pokud si například nevybere ani jednu z nabízených aktivit, musí se zapojit do úklidu věznice a je zařazen do programu základního motivačního zacházení (Respondent B).

„Odsouzený odmítající stvrdit podpisem přijetí programu zacházení se zařadí do programu základního motivačního zacházení, ve kterém se klade důraz na dodržování pořádku a bezpečnosti a pracovní aktivity odpovídající zdravotnímu stavu odsouzeného. Motivační program je charakterizován individuální mírou odborné intervence s cílem motivovat odsouzeného ke změně postojů a chování“ (Zákony pro lidi 2020: §37).

Pobyt ve vězení stojí měsíčně 1500 Kč, tato částka se odsouzeným strhává z výplaty. Pokud odsouzený odmítne pracovat narůstá mu dluh vůči věznici (Respondent L).

„Základem převýchovné činnosti ve věznici byly a jsou pracovní aktivity. Podle Zákona č. 169/1999 Sb. § 28 je odsouzený ve výkonu trestu odnětí svobody povinen pracovat, pokud je zdravotně způsobilý a práce mu je přidělena. Za vykonanou práci náleží odsouzenému mzda“ (Drahoňovský 2015: 18).

„Odsouzení mohou být zaměstnání několika způsoby:

- ve vnitřní režii věznice,
- ve středisku hospodářské činnosti,
- u cizích podnikatelských subjektů,
- ve vzdělávacích nebo terapeutických programech.“

(Drahoňovský 2015: 18)

Mzda odsouzených je rozdělena do tří kategorií: 4.500 Kč, 6.750 Kč a 9.000 Kč za měsíc. První kategorie je nejběžnější. Toto platové ohodnocení se týká mých respondentů, v roce 2020 došlo ke zvýšení mezd ve věznicích a odsouzení si mírně polepšili.

„Pokud není dále stanoveno jinak, přísluší odsouzenému podle druhu jím vykonávané práce základní složka odměny

- a) v I. skupině, jedná-li se o práci, pro jejíž výkon není potřebná odborná kvalifikace,
- b) ve II. skupině, jedná-li se o práci, pro jejíž výkon je potřebné vyučení v oboru nebo jiná odborná kvalifikace,
- c) ve III. skupině, jedná-li se o samostatný výkon zvláště náročných a specializovaných prací vyžadujících zpravidla vyšší než úplné střední vzdělání nebo vyšší než úplné střední odborné vzdělání.

Výše základní složky odměny činí

- a) v I. skupině částku 4 500 Kč,
- b) ve II. skupině částku o polovinu vyšší než v I. skupině,
- c) ve III. skupině částku ve výši dvojnásobku základní složky odměny v I. skupině.

(3) Při jiné délce stanovené týdenní pracovní doby než 40 hodin se výše základní složky odměny uvedená v odstavci 2 úměrně upraví podle délky týdenní pracovní doby.

(4) Odsouzenému, který neodpracuje v měsíci všechny pracovní směny, přísluší základní složka odměny ve výši odpovídající odpracované době” (Trestní řízení 2020).

Odměňování obviněných je stanoveno na základě zákona 262/2006 Sb. zákoník práce.

„Od roku 2020 je minimální mzda v ČR 14 600 Kč měsíčně (aktuálně.cz 2020). Tato skutečnost vedla k navýšení platů i v nápravních zařízeních, a to v poměru 50 % minimální mzdy pro pracovní odměnu za práce zařazené v I. skupině, v II. skupině 70 % minimální mzdy, ve III. skupině 95 % minimální mzdy a konečně ve IV. skupině 120 % minimální mzdy v daném kalendářním roce. Účinnost této vyhlášky platí od 1. ledna 2020“ (Justice.cz 2020).

„Z čisté pracovní odměny se provádí srážka ve výši:

- 30 % na srážky k úhradě výživného pro nezaopatřené děti,
- 32 % na srážky k úhradě nákladů výkonu trestu, maximálně 1 500 Kč měsíčně,
- 12 % na další srážky prováděné na základě vykonatelného rozhodnutí soudu, nebo orgánu státní správy,
- 4 % jsou ostatní srážky,
- 20 % kapesné,
- 2 % úložné.“

(Vyhláška č. 10/2000 Sb.).

„Kázeňským trestem je: důtka, snížení kapesného, zákaz přijetí jednoho balíčku, umístění do uzavřeného oddělení až na 20 dnů („díra s výběhem“), celodenní umístění do uzavřeného oddělení až na dobu 20 dnů („tvrdá díra“), umístění do samovazby až na 20 dnů“ (Zákon č. 169/1999 Sb. § 46).

2.3.2 *Denní režim ve věznicích*

„Ve věznicích stanovuje její ředitel vnitřní řád odsouhlasený Vězeňskou službou ČR. Vnitřní řád musí být v souladu se zákonem a platným řádem o výkonu trestu. Součástí vnitřního řádu je mimo jiné rozpis denního rozvrhu věznice a činností odsouzených. Ze zákona musí být zajištěna pravidelná strava. Je vymezeno 8 hodin pro spánek a dále doba pro osobní hygienu,

úklid, stravování, 1 hodina pro vycházku a dále osobní volno. Odsouzení mají ze zákona právo na návštěvy, a to 3 hodiny za měsíc ve dny stanovené vedením věznice. Oproti vazebním věznicím zde vězni mají povinnost nosit předepsaný oděv a vlastní oblečení pouze v předem stanovených výjimečných případech (na bohoslužby, na akce pořádané mimo věznici – v rámci programu zacházení, na výstupním oddělení mimo pracovní dobu, mladiství v době návštěv)“ (Dománková 2017 :20).

Příklad denního režimu ve věznici:

06.00 budíček

06.05 fyzická početní prověrka stavu

06.05 - 06.15 osobní hygiena

06.15 - 09.00 snídaně, výdej léků, úklid ubytoven

07.00 - 8.00 vycházky oddělení s ostrahou s nízkým stupněm zabezpečení

7.30 zahájení výuky ŠVS (ukončení specifikováno v rozvrhu ŠVS)

08.00 - 11.00 aktivity programu zacházení, osobní volno

09.00 - 10.00 vycházky oddělení s ostrahou se středním a vysokým zabezpečením

11.00 - 14.00 výdej oběda, výdej léků

13.00 - 17.55 aktivity programu zacházení, osobní volno

15.20 - 16.20 vycházky 16.30 - 18.30 výdej večere

18.00 - 18.15 fyzická početní prověrka stavu

18.30 - 22.00 aktivity programu zacházení, osobní volno, sledování televizních pořadů, úklid, osobní hygiena

22.00 večerka

(Dománková 2019:22)

2.3.3 *Návštěvy ve věznici*

Návštěvní místnost v pardubické věznici prošla v roce v roce 2015 rekonstrukcí, která není příliš zdařilá z hlediska omezení kontaktu mezi odsouzenými a jejich blízkými. Dříve byl tento prostor uspořádán jako restaurační zařízení, návštěvy a odsouzení měli alespoň malé soukromí a mohli udržovat fyzický kontakt se svými blízkými či dětmi. V současné době je jakýkoliv fyzický kontakt odsouzeným zakázán, mohou své blízké obejmout pouze na pozdrav či při rozloučení. Osoby ve výkonu trestu si nyní již nemohou během návštěv hrát se svými dětmi či chytit svou ženu nebo matku za ruku, jak tomu bylo dříve. Na základě rozhovoru s jedním zaměstnancem Vězeňské služby jsem zjistila, že tato skutečnost nebo spíše nedostatek fyzického kontaktu má neblahý vliv na psychiku odsouzených například v podobě zvýšené agresivity.

„Samotné uspořádání návštěvních místností směřuje k omezování kontaktů mezi návštěvníky. Dále odsouzení uváděli, že v průběhu návštěv není umožňován běžný společenský kontakt s návštěvníky (např. dotyk rukou), a to zpravidla ani s vlastními dětmi. Jediným fyzickým kontaktem zůstává pouze dotyk při uvítání a při loučení (podání ruky, polibek, pochování dítěte). Součástí návštěvní místnosti je dětský koutek, nicméně odsouzený si tam s dítětem hrát nemůže. Účelem takových opatření je opětovně snaha o minimalizaci rizika průniku nepovolených předmětů, či jiných nepovolených látek“ (Šabatová 2015:16).

Dalším druhem návštěvy je takzvaná bez zraková návštěva, která je odsouzeným umožněna za vzorné chování. Bez zrakovou návštěvu schvaluje ředitel věznice na základě chování odsouzeného.

„Pokud věznice má prostory určené k návštěvám bez zrakové a sluchové kontroly je umožněno odsouzenému přijmout blízké bez dohledu zaměstnanců věznice. Ne ve všech věznicích je to možné. Tato návštěva je zpravidla udělována jako forma kázeňské odměny. Většinou je třeba, odsouzený/á byl/a zařazen/a v I. PSVD musí splňovat kritéria, které mají jednotlivé věznice specifické. I na tuto návštěvu mohou přijít pouze čtyři osoby a je třeba dodržovat pravidla stanovená věznicí“ (O base.cz 2017).

Občas je tato návštěva také nazývána intimní návštěvou a odsouzený si může pozvat svou ženu či družku. Tento tip návštěvy není oficiálně povolen.

2.3.4 *Vězeňská duchovenská péče*

„Vězeňská duchovenská péče je dobrovolným sdružením křesťanů – duchovních i laiků, kteří byli vedením svých církví pověřeni duchovenskou službou ve věznicích a vazebních věznicích Vězeňské služby České republiky a v obdobných zařízeních, pečujících o adaptaci vězňů a propuštěných, nebo se jiným vhodným způsobem podílejí na činnosti vězeňské duchovenské péče v souladu s cílem a zásadami VDP, a byli schváleni výkonným výborem VDP“ (Vězeňská duchovní péče 2014).

2.3.5 *Vězeňská duchovní služba*

„Vězeňská duchovní služba je sborem vězeňských kaplanů, které pověřila jejich církev a s jejichž působením vyslovila souhlas Rada pro duchovní službu ve věznicích a ústavech. Kaplani jsou zaměstnanci Vězeňské služby, jsou převážně členy VDP a patří do deseti různých církví. Působí ve 30 věznicích a vazebních věznicích“ (Vězeňská duchovní péče 2014).

„Seznam církví a náboženských společností působících ve Věznici Pardubice. Jsou jimi Církev adventistů sedmého dne, Českobratrská církev evangelická, Římsko-katolická církev a Svědci Jehovovi“ (Vězeňská služba České republiky 2020).

3 METODOLOGIE TERÉNNÍHO VÝZKUMU

V této části se budu věnovat výzkumným metodám, etickému kodexu, rozdělení věznic v České republice a lokalitám ve kterých proběhl můj výzkum.

3.1 Výzkumný problém

Pokusím se kriticky zhodnotit fungování věznic, dopad trestu na člověka a také následnou reintegraci odsouzených zpět do společnosti.

Cílem mého výzkumu bude objasnit:

- Jak funguje vězeňství na území našeho státu z pohledu odsouzených?
- Co pro člověka znamená odnětí svobody?
- Jak probíhá následná reintegrace zpět na svobodu?

Pro můj výzkum bylo nutné dobře zvolit výzkumné otázky a přihlédnout k faktu, že moji respondenti mají za sebou velmi stresující období a dávají si pozor na informace o své osobě. Mým hlavním záměrem bylo, aby naše interview nepůsobilo jako výslech, ale aby se moji respondenti cítili komfortně a uvolněně.

Otázky použité v rozhovorech

1. Jak jsi se dostal do vězení, co tomu předcházelo?
2. Kam jsi byl zařazen a co jsi mohl mít s sebou?
3. Jaké byly první dny v nápravném zařízení (vazba, věznice)?
4. Kolik vás bylo na pokoji?
5. Jak probíhá den ve věznici?
6. Návštěvy (kdy, kde a jak dlouhé mohou být)?
7. Jakou práci jsi ve vězení vykonával a jaký byl plat?
8. Kdy jsi poprvé zažádal o přerušování trestu?
9. Jaké bylo vyjít poprvé ven v době přerušování trestu?
10. Jak ve věznici funguje péče o zdraví?
11. Jak jsi prožíval návrat do společnosti po skončení svého trestu?

12. Má nyní na tvůj život vliv, že jsi byl v tomto zařízení?

13. Jaký nejhorší zážitek jsi prožil během svého odnětí svobody?

3.2 Metodologie výzkumu

Mezi mé výzkumné metody patřil mimo jiné polostrukturovaný rozhovor. Předem jsem si připravila okruhy témat, na které jsem se chtěla ptát, ale konkrétní otázky jsem formulovala až během rozhovoru, ani pořadí otázek nebylo pevně dané, odvíjelo se od interview. Pokud se respondent rozmluvil, snažila jsem se do odpovědí příliš nezasahovat a nechat ho mluvit. Obsah rozhovorů jsem zaznamenávala ručně do svého terénního deníku a poté jsem je doma přepisovala do počítače.

Polostrukturovaný rozhovor jsem vybrala z důvodu, že zajišťuje jistou míru flexibility a výzkumník se často může dovědět více informací, pokud nechá respondentovi prostor k mluvení. Je důležité připravit si okruhy témat, kterými se chceme během interview zabývat, není však nutné se striktně držet jejich pořadí. Předem daná osnova rozhovoru ulehčuje následnou analýzu dat a také pomáhá vyplnit prázdná místa během interview.

„Tento typ rozhovoru se používá, když je nutné minimalizovat variaci otázek kladených dotazovanému. Redukuje se tak pravděpodobnost, že se data získaná v jednotlivých rozhovorech budou výrazně strukturně lišit“ (Hendl, 2005:173).

Do věznice není povolen vstup s nahrávacím zařízením, bylo tedy nutné zapisovat si poznámky. Před začátkem interview jsem svým respondentům vysvětlila cíl svého výzkumu, co studuji a představila i sebe. Slíbila jsem diskrétnost a anonymitu a zdůraznila jsem, že můj výzkum je nezaujatý a nepracuji pro policii. Pokoušela jsem se působit uvolněně a nenuceně a být ohleduplná ke svým respondentům. Návštěvy ve věznici se konají jednou měsíčně v neděli, kromě mě chodili na návštěvu i rodinní příslušníci mých respondentů, této skutečnosti jsem tedy také musela podřídit své dotazy. Otázky jsem musela formulovat velmi jemně vzhledem k tomu, že většina rozhovorů probíhala ve věznici pod neustálým dozorem kamer. Musela jsem dbát na to, aby mé dotazy nebyly mým respondentům nepříjemné, vzhledem k jejich životní situaci. Mnou kladené otázky byly většinou otevřené, dotazovaný měl tedy možnost ubírat se jiným směrem, a nebyl na něho vyvíjen nátlak. Snažila jsem se interview vést jako rovnocennou komunikaci, ne jako výslech. Vyhýbala jsem se otázkám, na které se dá odpovědět stručně ano či ne.

Zde je několik bodů k přípravě dobrého rozhovoru dle Hendla, které byly stěžejní pro mé interview.

1. „Navrhnout si obecné téma a potom si vypsát všechna podtémata a okruhy otázek, které nás budou zajímat.
2. Uspořádat si témata dle logického pořadí a důležitosti. Hendl doporučuje nechat citlivá témata až ke konci rozhovoru.
3. Rozmyslet si pořadí a formování otázek.
4. Vytváříme vztah vzájemné důvěry, vstřícnosti a zájmu. Jsme citliví k pohlaví, k věku a kulturním odlišnostem dotazovaného.
5. Udržujeme si neutrální postoj k obsahu sdělovaných dat. Sbíráme data, ale neposuzujeme osobu.
6. Jsme pozorní a citliví k tomu, jak je dotazovaný rozhovorem ovlivněn a jak odpovídá na různé otázky“ (Hendl 2005: 174).

Můj výzkum byl z velké části fenomenologický, zajímalo mě, jak moji respondenti vnímají odnětí svobody a zda litují svého činu. Tato metoda vyžaduje nepředpojatý přístup, je důležité snažit se pochopit, co mé respondenty vedlo k jejich chování v daný moment. Z důvodu objektivnosti mého výzkumu jsem se musela oprostít od svých vlastních předsudků a pocitů.

„Fenomenologické metody jsou procesem učení a konstruování významu lidské zkušenosti díky intenzivnímu dialogu vedenému s jednou nebo více osobami, které mají zkušenost se zkoumaným jevem. Cílem je porozumění poselství prožité zkušenosti participantů. Význam je sledován skrze dialogický proces, který zasahuje až za hranice jednoduchého rozhovoru a vyžaduje hloubavý přístup výzkumníka“ (Is. Muni 2019).

„Použité metody sběru dat určené pro fenomenologickou analýzu je možné získat písemnou nebo ústní formou. Výzkumníci se pak opakovaně vrací k záznamům nebo prepisům rozhovorů. Fenomenologické metody se vždy týkají lidských zkušeností prožitých v různém čase“ (Is. Muni 2019).

Vzhledem k počtu mých respondentů a snaze zmapovat podrobně jejich životní příběhy jsem zvolila kvalitativní výzkum. Tento přístup zahrnuje také zúčastněné pozorování, které uvádím jako svou další výzkumnou metodu. Jelikož jsem navštěvovala pouze mužské věznice, nemohla jsem naplno splynout s prostředím, nicméně odsouzení mě přijali do svého kolektivu

a rychle si zvykli na mou přítomnost. Opakovaně jsem je navštěvovala během venkovních prací před vězením a snažila se s nimi navázat kontakt. Později mi moji respondenti oznamovali, kdy budou mimo prostory věznice a zda bude možné se sejít. Navázala jsem kontakt s jejich rodinami, díky čemuž jsem mohla chodit na všechny návštěvy a později se účastnit i přerušení jejich trestu. Pokud měl obžalovaný přerušit trest například na osm hodin, mohla jsem s ním zajít na oběd či kávu, věnoval mi svůj volný čas. V den propuštění dvou mých respondentů na svobodu jsem čekala před věznicí zajímalo mě, jaké budou mít pocity a kam povede jejich první cesta.

Díky mému předešlému studiu Humanitních věd jsem se dostala i do zákulisí věznice v Pardubicích. V rámci výuky jsem se zúčastnila tříhodinové exkurze po areálu věznice v doprovodu samotného ředitele tohoto zařízení. Prohlídka byla velmi důležitá pro můj následující výzkum. Bez povolení ke vstupu je takřka nemožné se do areálu věznice dostat. Prohlédli jsme si místa jako je například návštěvní místnost, jídelna, dílny, samotka či oddělení pro mladistvé, které považuji za nejvíce nebezpečné.

3.3 Etický kodex výzkumu

V dnešní době je velice důležité zachovávat takzvaný etický kodex, zde je pár příkladů z Etického kodexu České asociace pro sociální antropologii:

„Antropolog provádí svůj výzkum tak, aby neohrozil účastníky výzkumu, jejich životní prostředí či kulturní hodnoty“ (Etický kodex a etické směrnice 2014).

Dodržet tento bod nebylo vždy jednoduché, protože jsem většinu rozhovorů prováděla přímo ve věznicí či přes korespondenci. Během rozhovorů jsme byli pod dohledem pracovníků Vězeňské služby, vychovatelů a kamerových zařízení. Své respondenty jsem seznámila s faktem, že bych ráda napsala bakalářskou práci na téma vězeňství v České republice a popsala jim svou vizi, jak bude má práce vypadat. Upozornila jsem je na skutečnost, že zveřejním část naší korespondence, ale jejich jména a osobní údaje ponechám v anonymitě. Každý z respondentů měl právo spolupráci odmítnout.

„Veškeré doslovné citace z cizích prací musejí být jasně rozpoznatelné a připsané původním autorům. Taktéž myšlenky a materiály, které jsou čerpány z cizích textů bez

doslovné citace, musejí být co nejjasněji a v plném rozsahu připsány původním autorům“ (Casa online 2020 :6).

Ve své práci jsem se snažila citovat všechny použité texty jiných autorů.

„Chrání soukromí a bezpečnost aktérů, o nichž referují“ (Etický kodex a etické směrnice 2014).

Jak jsem již psala výše, svým respondentům jsem slíbila anonymitu, jejich jména ani osobní informace nebudou nikde zveřejněna.

„Antropolog zaměřuje svůj výzkum na rozšířená hranic vědeckého poznání a dbá, aby jeho prakticky využitelné výsledky sloužili ku prospěchu společnosti“ (Etický kodex a etické směrnice 2014).

3.4 Příprava na vstup do terénu

Respondent P. mě kontaktoval sám formou dopisu v době svého nástupu do vazby. Na základě naší písemné korespondence jsem se dozvěděla, že na vazbě se nacházejí také další dva účastníci mého výzkumu. Několik týdnů jsme udržovali písemnou korespondenci, díky které mi byl později umožněno vstoupit do věznice. Pro samotný vstup do terénu, bylo nutné získat povolení k návštěvě zařízení, bez této pozvánky není povoleno vkročit do areálu věznice. Pozvánku jsem obdržela od svého respondenta formou dopisu po naší předešlé domluvě.

ČESKÁ REPUBLIKA
Vězeňská služba České republiky
Věznice Pardubice

POVOLENKA K NÁVŠTĚVĚ ev. č. *PN2012*

P.O.BOX 18, 530 44 Pardubice

Jméno a příjmení ods. *[redacted]* Ubytovna H2_ML. *[redacted]*

Na den: *11.5.2012* 2012 Zahájení návštěvy: *13³⁰h* hod. Délka návštěvy: *3* hod.

Vztah k ods.	Příjmení a jméno	Adresa bydliště
1. <i>KAMARÁDKA</i>	<i>V. V. JIROUŠKOVÁ</i>	<i>[redacted]</i>
2. <i>STRÝC</i>	<i>[redacted]</i>	<i>[redacted]</i>
3.		
4.		

Je nutné dodržet hodinu zahájení návštěvy! Bez razítka věznice a podpisu vychovatele je povolenka neplatná! Není povoleno vnášení potravin a nápojů všeho druhu! Během návštěvy je **zakázáno** konzumovat jídlo, kouřit, navozovat si stav omámení či intoxikace, jakkoliv snímat obraz nebo zvuk, narušovat průběh návštěv (např. nevhodným chováním, hlasitým hovorem, zpěvem apod.), předávat si civilní oblečení, nepovolené věci, peníze. Balíček lze předat jen na základě rádného předchozího povolení. Vstup do věznice bude umožněn na některý z následujících dokladů: *platný občanský průkaz, doklad o ztrátě OP opatřený fotografií, platný průkaz totožnosti vydaný státem EU nebo cestovní (diplomatický) pas.*

V Pardubicích dne: *13-05-2012*

Vychovatel: *[signature]*

K návštěvě se dostavte minimálně 20 min. před jejím zahájením!

Obrázek 2 - Pozvánka do věznice (V.V. Jiroušková 2012)

Toto povolení mají většinou rodinní příslušníci, partneři a blízcí přátelé po předložení předešlé korespondence. U druhého respondenta jsem byla uvedena jako družka a u dalších jako sestřenice. Návštěva ve vězení probíhá obvykle první neděli v měsíci a trvá tři hodiny. Do zařízení se mnou obvykle chodili i rodinní příslušníci odsouzených, tato skutečnost občas narušila můj výzkum a také vedla k přehodnocení mých otázek. Rozhovory, jak jsem již zmínila, nebylo možné nahrávat, neboť do vězení není možné nosit žádné elektronické předměty. Podařilo se mi udělat tři rozhovory s odsouzenými a jeden se zaměstnancem Vězeňské služby.

3.5 Lokalita terénního výzkumu

V rámci svého výzkumu jsem navštívila vazební věznici v Hradci Králové, věznici v Pardubicích, Břeclavi a Rapoticích. Rozhovory jsem prováděla přímo ve věznici či přes písemnou korespondenci se svými respondenty. Po odpykání dvou třetin trestu může odsouzený požádat o takzvané přerušení výkonu trestu.

Jedná se v podstatě o nejvyšší možnou odměnu pro odsouzeného. Ředitel věznice může odsouzenému během jednoho roku přerušit trest odnětí svobody až na 20 dní. „V principu se

nejedná o přerušení, jelikož se tato doba do trestu započítává. Z pravidla to funguje tak, že se odsouzený nejdříve prověřuje přes různé vycházky se zaměstnanci a rodinou a posléze je „vypuštěn“ do světa na 3-5 dní. Je to přirozeně největší možná úleva pro odsouzeného i jeho blízké. Silný motivační faktor a zejména u vyšších testů důležitá věc pro následný návrat do společnosti. Jedná se však o institut dosti vzácný. Po dobu trestu se týká cca 2 % odsouzených“ (O base.cz 2017).

V době přerušování trestu jsem se scházela se svými respondenty mimo areál věznice, toto období bylo nejvíce přínosné pro můj výzkum. Za jedním respondentem jsem jezdila do Břeclavi, s ostatními jsem se scházela v Pardubicích a okolí.

4 PRŮBĚH VÝZKUMU

Svůj první rozhovor jsem uskutečnila ve vazební věznici v Hradci Králové. Jednalo se také o mou první návštěvu zařízení tohoto typu. Na návštěvě jsme se domluvily telefonicky s matkou obžalovaného, která obdržela pozvánku s našimi jmény. Respondent číslo 1. byl klíčový pro celý můj výzkum a také nejvíce vstřícný ohledně informací. První návštěvu a následný rozhovor hodnotím spíše jako poznávací.

Do vazební věznice je zakázán vstup s jakýmkoliv elektronickými zařízeními, zbraněmi, drogami, potravinami a penězi. Při vstupu jsem musela projít rámem, sundat si opasek, boty a odložit si své věci do skříňky. Poté jsem za doprovodu vězeňské služby pokračovala do návštěvní místnosti, kde na mě již čekal můj respondent.

„Návštěvy odsouzených probíhají zpravidla v místnostech k tomu určených. Jsou organizovány v denní době ve dnech pracovního volna nebo pracovního klidu. Při návštěvách jsou odsouzení povinni chovat se k ostatním osobám přítomným při návštěvách slušně a ohleduplně. Nesmějí odevzdávat nebo přijímat peníze, dopisy nebo jiné věci, s výjimkou věcí povolených ředitelem věznice nebo jím pověřeným zaměstnancem vězeňské služby. Zaměstnanec vězeňské služby je oprávněn návštěvu přerušit nebo předčasně ukončit bez náhrady, jestliže odsouzený nebo návštěvníci přes upozornění porušují pořádek, kázeň nebo bezpečnost věznice“ (Pravidla přijímání návštěv 2020).

Návštěvní místnost je strohá, jsou zde jen bílé stěny, několik stolů, zamřížovaná okna a kamery. Odsouzený sedí naproti vám oddělen stolem, má přísný zákaz se vás dotýkat s výjimkou pozdravu či rozloučení. V rohu místnosti stojí pracovník vězeňské služby, který dohlíží na průběh návštěv. Při tomto rozhovoru jsem se spíše seznamovala s fungováním a vzhledem nápravného zařízení. Zajímala jsem se o vzhled cely či režim ve vazební věznici.

„Stanoveno je základní vybavení cely na jednu osobu, shodné pro vazební i klasické věznice: lůžko, uzamykatelná skříňka, stůl a stolička. Cely musí být vybaveny odděleným hygienickým zařízením, tedy toaletou a umyvadlem s pitnou vodou“ (Dománková 2019:21).

4.1 Rozhovor číslo 1. s respondentem B.

Pro můj výzkum byli respondenti B. a P. klíčoví, oba jsem znala již dříve a věděla jsem, že mi vyjdou vstříc s mým výzkumem. Navzdory tomu jsem se snažila být objektivní.

Výkon trestu-od 2011 do 2017

Věk mého respondenta (současný) -28

Místo výkonu trestu – Hradec Králové, Pankrác, Pardubice.

Informace o věznici

„Věznice Pardubice (dále jen věznice) je profilována jako věznice pro muže zařazené k výkonu trestu odnětí svobody do věznice s ostrahou. Ve věznici jsou zřízena tato oddělení:

1. oddělení pro výkon trestu mladistvých,
2. oddělení s dozorem,
3. oddělení s ostrahou,
4. oddělení specializované pro výkon trestu odsouzených trvale pracovní nezařaditelných ve věznici s dozorem.

Krom výše specifikovaných oddělení se ve věznici nacházejí oddělení pro výkon kázeňských trestů, krizová cela, nástupní oddělení a bezdrogová zóna. Dále se ve věznici nachází zdravotní středisko, terapeutické centrum, pracovní dílny, kaple, knihovna, kantýna, návštěvní místnost a další objekty tvořící zázemí chodu věznice“ (Šabatová 2015: 6).

4.1.1 Rozhovor

1. Jak jsi se dostal do vězení, co tomu předcházelo?

„Nejprve mě vyšetřovali na svobodě, chodil jsem na střední školu a rodiče se zrovna rozváděli, bylo to těžké období. Poprvé mě sebrali z intru a odvedli mě k mému prvnímu výslechu, po kterém mě pustili domů. Vyhrožovali mi detektorem lží, to bylo v březnu. V dubnu si pro mě přišli na praxi do nemocnice a Velikonoce jsem strávil na cele předběžného zadržení (dále už jen CPZ). O několik týdnů později se situace opakovala, přišli si pro mě do školy,

prostě přišla učitelka a řekla mi, ať s ní jdu do ředitelny a tam na mě čekalo šest chlapů a odvedli mě v poutech ze školy, pamatuju si ten pocit studu, když jsem procházel spoutaný celou budovou. Znovu jsem šel na CPZ, následoval výslech a klasicky „hodnej“ a „zlej“ policajt. Byl jsem ve stresu, nemohl jsem jíst ani spát. První noc jsem zůstal na CPZ a začal soud o vazebním stíhání.“

2. Kam jsi byl zařazen a co jsi mohl mít u sebe?

„Z CPZ jsem šel na vazbu do Hradce Králové. Neměl jsem nic kromě oblečení, ve kterém mě sebrali, klíče, telefon a peněženku. Doklady a klíče mi vzali hned u vstupu, peníze jsem žádné neměl, šel jsem do věznice opravdu jen v tom, co jsem měl na sobě.“

3. Jaké byly první dny v nápravném zařízení?

„První čtyři dny jsem byl na CPZ, myslím si, že byl zrovna prodloužený víkend, potom jsem nastoupil na přijímací vazbu, to bylo v pondělí. Poprvé jsem se tedy mohl osprchovat až v pondělí, podotýkám, že jsem na sobě měl celou dobu oblečení, ve kterém mě sebrali. Musel jsem navštívit vězeňského doktora, jít na odběry a navštívit psychologa, následně jsem vyfasoval vazební mundúr, lžiči, ešus a povlečení, to bylo vše, co mi věznice poskytla. Vazební mundúr je zelený, je to starý vojenský oblečení, povlečení bylo špinavý a roztrhaný, k tomu mi dali ještě dvě trička, tepláky, ponožky a trenky. Trenky jsem měl dvoje, jedny civilní a jedny vězeňské, prádlo nám prali každé pondělí a povlečení jednou za dva týdny. Čas jsem trávil koukáním do zdi, po pár dnech přišla psychologka, zeptala se, jestli něco nechci, tak jsem ji poprosil o knížku.“

4. Kolik vás bylo na pokoji?

„Na vazbě to vypadá hůř než ve věznici, cely jsou po čtyřech nebo po osmi, záleží jestli jste kuřák nebo nekuřák. My jsme byli čtyři, ale zažil jsem cimru i po čtrnácti, to bylo ve věznici, tam bylo šest paland a dvě gabria (postel bez vršku). Na pokoji je skříň, umyvadlo, palandy a záchod. Ta místnost je tak malá, že vždycky musí všichni ležet a jeden může být dole a třeba cvičit, ale to je zakázaný. Záchod je oddělen plachtou, která je potrháná, propálená nebo jí polovina chybí, to je jediná diskrétní zóna. Jídlo vám třikrát denně pošle bachař okýnkem ve dveřích. Z vazby jsem šel na celu, to bylo o něco lepší, bylo nás tam šest, já jsem zabral poslední volnou postel.“

5. Jak probíhá den ve věznici?

„Dny jsou tam dlouhý, na vazbě máš dvacet tři hodin na pokoji a hodinu na vycházku, můžeš si zažádat na televizi, ale je malá šance, že tě vyberou, já byl tak dvakrát za měsíc. Ve vězení se můžeš pohybovat volně po budově a máš hodinu na vycházku, plus je tam kulturní místnost s televizí. Neměl jsem žádné peníze a nemohl jsem si koupit známku a napsat rodině, nakonec mi pomohli muklové, dali mi známku, papír i tužku a já jsem mohl napsat domů. Svůj první dopis jsem napsal mámě a rovnou jsem poslal i navštívenku, bylo to moc těžký. Nenapsal jsem si o žádné věci, nevěděl jsem, jak to funguje, byl jsem bez kartáčku na zuby a bez hygienických potřeb déle než měsíc.“

6. Návštěvy (jak dlouhé jsou, jak probíhají)?

„Návštěvy ve věznici bývají vždy první neděli v měsíci od 8:00 do 11:00 hodin. Rodinní příslušníci či přátelé čekají před branou věznice, musí nechat všechny své věci ve skřínce a podrobit se osobní kontrole. Do věznice se nesmí vnášet žádné elektronické zařízení, větší obnosy peněz, jídlo, léky, drogy, zbraně, alkohol a cigarety. Před vstupem do budovy musí každý projít rámem podobným těm na letišti, poté je znovu kontrolován zaměstnanci vězeňské služby, zda u sebe nemá nějaké nepovolené předměty. Tento proces mnohdy trvá i desítky minut a je již započten do návštěvní doby. Po kontrole si pro jednotlivé skupiny návštěvníků chodí vychovatel a odvádí je do návštěvní místnosti. V místnosti jsou školní lavice, dětský koutek, automat na kávu a vodu a vyvýšené zázemí pro vychovatele, který společně s dozorci dohlíží na průběh návštěv. Odsouzeného se smíte dotýkat pouze při pozdravu a rozloučení. V návštěvní místnosti může být třeba dalších patnáct rodin, tudíž nemáte žádné soukromí a mnohdy se ani neslyšíte. „Nemohl jsem mámu ani držet za ruku, bachaři by pak mohli návštěvu ukončit. Po návštěvě čeká každého mukla prohlídka, ale stejně se tam vždycky něco pronese. Probíhalo to vždy stejně, po návštěvě se všichni sjeli, hráli poker a potom se zavřeli s časopisem na několik hodin na záchod, díky vězení jsem viděl snad všechny drogy, co existují a taky co to s lidmi dělá.“

Obrázek 3 - Návštěvní místnost (Šabatová 2015)

7. Jakou práci jsi ve vězení vykonával a jaký byl plat?

„Pracoval jsem jako skladník 8,5 hodin denně. Moje výplata byla 4500 korun, z toho jsem si musel zaplatit sociální a zdravotní, pobyt ve věznici a dluhy způsobené mým trestným činem, plus 200 korun měsíčně se vězňům spoří, aby měli nějaké peníze po propuštění. Kdo ve vězení nepracuje, má horší podmínky a také mu narůstá dluh, ubytování ve vězení stojí 1500 za měsíc.“

8. Kdy jsi poprvé zažádal o přerušování trestu?

„Poprvé jsem žádal po čtyřech letech, podáš žádost a psycholog ji vyhodnotí, taky záleží na chování a pochvalách, já jsem byl vzorný, měl jsem 25 pochval. Poprvé moji žádost zamítli a já jsem se odvolal, poslali mě znovu k psychologovi a ukázalo se, že mohu jít mezi lidi. Nejprve musíš jít ven dvakrát s vychovatelem na tři hodiny. Byl jsem venku po čtyřech letech nevěděl jsem kam koukat dřív, těžko se to popisuje ten pocit. Byli jsme tři vězni a jeden vychovatel, obešli jsme památky v okolí, dali si oběd na náměstí a šli zas do basy. Další návštěva už proběhla s rodinou, vyzvedla mě máma a musela se za mě zaručit, poprvé jsem s nimi mohl ven na tři hodiny podruhé na pět. Systém přerušování trestu funguje v pardubické věznici následovně: pouze první dvě vycházky jsou s vychovatelem a trvají 3 hodiny každá další už je s rodinou či přáteli a postupně se navyšuje jejich délka, ale mezi každou návštěvou je zase jedna tříhodinová. V praxi tedy přerušování trestu vypadá takto: dvě vycházky s vychovatelem (3 hodiny), s rodinou 3 hodiny, s rodinou 5 hodin, ve věznici 3 hodiny, s rodinou 12 hodin, ve věznici 3 hodiny, s rodinou 24 hodin, ve věznici 3 hodiny atd.“

9. Jaké bylo vyjít poprvé ven v době přerušování trestu?

„Nevěděl jsem kam se dřív podívat, hledal jsem nové věci, neopustil jsem věznici čtyři roky. Nikdy bych nevěřil, jaká je síla v cihlách a betonu. Sledoval jsem normální lidi, ptáky, přírodu a holky. Po návštěvě jsem byl úplně hotovej, šel jsem si lehnout.“

10. Jak ve věznici funguje péče o zdraví?

„Funguje to asi jako na veterině, musel jsem k doktorovi dvakrát během svého trestu a v obou případech se mnou jednali jako s feťákem. Poprvé jsem přišel v horečkách a dostal jsem ibalgin, nikdo se na mě ani podíval a řekli mi, ať piju hodně vody o několik dní později se ukázalo, že mám zápal plic. Za léky jsem tenkrát zaplatil přes šest stovek. Podruhé jsem šel s bulkou na krku, kterou mám dodnes, nedostal jsem žádnou diagnózu ani léky. Když se ve vězení objevila tuberkulóza, brali nás všechny na rentgen do nemocnice, měl jsem medvěda a musel jsem stát čelem ke zdi. Pamatuju si, jak jsem stál svázaný v čekárně a musel koukat hodinu před sebe do stěny. V čekárně byla nějaká paní se synem a oba si mě prohlíželi. Eskortáči si zvyšují ego tím, že vás zatáhnou za popruh bez upozornění, bylo to ponižující. Čekárna u doktora je zároveň i místo pro obchod, dost trestanců tam chodí kšeftovat.“

11. Jak jsi prožíval návrat do společnosti po skončení svého trestu?

„Na návrat jsem se moc těšil, čekala na mě celá rodina a taky přátelé. Problém byl v tom, že pokud si zažádáte o propuštění, musíte mít zařízenou práci a taky bydlení, to se z věznice špatně zařizuje, kdo mě vezme do práce bez pohovoru? Za šest let ve vězení jsem si vydělal tři tisíce korun, to není úplně super pro nový začátek. Moje rodina mi byla oporou, bez nich bych neměl kam jít a skončil bych na ulici nebo zase zpět v base. Moje máma mi zařídila zaměstnání, otec mi poskytl nějaké peníze do začátku a sestra mě vzala k sobě do bytu. Začátek je opravdu těžký, když nemáte nic, na sociálce mi řekli, ať se o mě postará rodina a nedali mi ani příspěvek tisíc korun o který jsem zažádal. Každé dva měsíce chodím na probačku, dostal jsem podmínku sedm let a z trestu mi odpustili vlastně jen dvacet dva měsíců.“

Můj respondent také uvedl, že první tři měsíce se chtěl vrátit zpět, protože ve vězení něco znamenal a měl díky přísunu peněz ze zaměstnání i jistý vliv. Po propuštění na svobodu začínal od nuly a bez financí.

12. Má nyní na tvůj život vliv, že jsi byl v tomto zařízení?

„Vazba mi stačila, změnilo mě to, byl to boj, aby ze mě nebyl degeš. Osamostatnilo mě to, ale těžko říct, kde bych byl, kdyby se to nestalo. Našel jsem si novou práci, hezké bydlení a jsem spokojený, občas se v noci probudím strachy, že jsem zase tam.“

13. Jaký nejhorší zážitek jsi prožil během svého odnětí svobody?

„Nejhorší pro mě byl první měsíc, týden na samotce a absolutní ztráta soukromí. Viděl jsem strašný věci, dostal se do styku s drogami, špínou a nemocemi. Jednou jsem třeba našel na dílnách vyřezávanou katanu, byla schovaná v dřevěném domku, který dělali muklové během terapií. Kdykoliv vás tam mohl někdo napadnout, třeba jen proto, že neměl přístup k drogám, život tam nemá žádnou cenu.“

4.2 Rozhovor číslo 2. s respondentem P.

Výkon trestu od 2011 do 2017

Věk respondenta (Současný) 27

Místo trestu – Hradec Králové, Praha, Pardubice, Rapotice, Břeclav.

Respondent B. a respondent P. byli odsouzeni za stejný trestný čin, na vazbu nastupovali společně později se jejich cesta rozdělila. Respondent B. zůstal kvůli svým blízkým v Pardubicích, zatímco druhý dotazovaný strávil většinu trestu v Břeclavi.

Věznice Břeclav

„Věznice Břeclav jako samostatný vězeňský objekt působí od 1. ledna 1997 a trvale jsou do ní umístováni pouze muži. Do 31. 12. 2005 byla věznicí vazební. Výkon vazby byl zajišťován pro okresy Břeclav, Hodonín, Uherské Hradiště a Zlín. Oddělení pro výkon trestu odnětí svobody sloužilo pro odsouzené zařazené v dozoru. K 1. 1. 2006 se v rámci reprofilace z vazební věznice stala věznice pro odsouzené muže zařazené do výkonu trestu odnětí svobody ve věznici s dohledem a ve věznici s ostrahou. Celková kapacita věznice je 314 míst, z toho zůstalo 19 míst pro oddělení výkonu vazby, která je zabezpečována pro okres Břeclav a okres Hodonín“ (Věznice Břeclav 2020).

„Výkon trestu odnětí svobody ve Věznici Břeclav (objekt Břeclav)

Kapacita věznice v objektu Břeclav činí 127 míst, z toho je 19 míst vyhrazeno pro výkon vazby. Výkon trestu odnětí svobody je zde tvořen odděleními s ostrahou s nízkým a vysokým stupněm zabezpečení. Součástí obou těchto typů jsou specializovaná oddělení pro trvale pracovní nezařaditelné“ (Věznice Břeclav 2020).

„Výkon trestu odnětí svobody ve Věznici Břeclav (objekt Poštorná)

Objekt v Poštorné prošel v roce 2017 rozsáhlou rekonstrukcí, díky které se kapacita rozšířila z původních 32 míst na 187, která jsou rozdělena na oddělení s ostrahou s nízkým stupněm zabezpečení a se středním stupněm zabezpečení. Oddělení s ostrahou se středním stupněm zabezpečení zde také disponuje oddílem specializovaným pro výkon trestu odsouzených trvale pracovní nezařaditelných“ (Věznice Břeclav 2020).

„Vězni jsou zaměstnáni u podnikatelských subjektů ve městě Břeclavi a okolí. Část z nich pracuje v režii věznice jako kuchaři, údržbáři, obsluha kotelny, úklidáři a skladníci.

Odsouzení mají k dispozici kulturní místnost s jídelnou, posilovnu, knihovnu a koutek s počítačem. Vzdělávání vězňů je organizováno speciálním pedagogem.

V rámci programů zacházení, které představují soubor pracovních, vzdělávacích, terapeutických a volnočasových aktivit, mají odsouzení možnost trávit smysluplně a aktivně svůj volný čas v některém ze zájmových kroužků. Největší zájem je o kondiční posilování a počítačový kroužek. Někteří odsouzení se věnují studiu cizích jazyků. Funguje zde také kroužek akvaristický a hudební.

Ve Věznici Břeclav pracuje 221 zaměstnanců, z toho 128 příslušníků vězeňské služby a 93 občanských zaměstnanců“ (Věznice Břeclav 2020).

4.2.1 Rozhovor

1. Jak jsi se dostal do věznice, co tomu předcházelo?

„Do vězení jsem se dostal zvláštní shodou okolností, jak se říká, boží mlýny melou pomalu, ale jistě. Když jsem byl obviněn ze skutku, za který jsem byl následně vzat do vazby, odsouzen k výkonu trestu v délce trvání 8 let, už jsem si nějaký čas se zákonem zahrával. Snažil jsem se

podnikat, pral jsem se, no zkrátka jsem si koledoval o problémy. Věděl jsem, že mě brzy seberou a alespoň jsem se stihl rozloučit s přáteli“

2. Kam jsi byl zařazen, co jsi mohl mít s sebou?

„Do výkonu trestu jsem byl zařazen do (tč. Používané diferenciacie) VTOS s dozorem tzv. béčko. Věci, které může mít odsouzený u sebe, jsou dány zákonem o VTOS, něco málo z civilního oblečení, tričko, mikina, šortky, kalhoty, spodní prádlo v přiměřeně velkém množství, korespondenční potřeby, čtení (časopisy, knihy taky v přiměřeně velkém množství), hygienické potřeby bez možnosti el. holení, kartáčky. “Kouření” tabák, cigarety a vše k tomu potřebné. Z elektroniky toho moc k máni není, s dobrou vůli zaměstnanců a dostatkem peněz se dá zařídit rádio, discman ... Když mě sebrali, měl jsem nějaké peníze a civilní oblečení. Vtipné bylo, že peníze, které jsem měl u sebe, když mě sebrali, mi ukradl některý z bachařů.“

3. Jaké byly první dny v nápravném zařízení (vazba, věznice)?

„Na CPZ jsem byl dvakrát, jednou na šest hodin a podruhé asi na dvanáct, tenkrát jsem neměl strach, věděl jsem, že to bude v pohodě a brzy budu zase venku, tak ten tlak na hlavu nebyl velký. Při mém posledním zadržení, sdělení obvinění dle paragrafu 145 odd.1,2,3, jsem si své první dny na vazbě pořádně užil. Asi jsem ani tolik nemyslel na sebe, nebo co jsem udělal, ale na to, co na to moje rodina a přítelkyně. Jak to budou zvládat a jestli tohle zvládnou akceptovat nebo mě odsoudí také. Nebudu lhát, když řeknu, že první dny není nikdo, kdo by se neposral.“

4. Kolik vás bylo na pokoji?

„Počet odsouzených na ložnicích se liší vězení od vězení. První věznice, kde jsem byl, měla na oddíle 10 ložnic a 120 odsouzených, podle nařízení dozorového prokurátora se počet na tomto konkrétním oddělení měl snížit na počet 96 odsouzených, tohoto stavu se dosáhlo až po amnestii. Na mé první ložnici v dozoru “B” a dohledu “A” se používal termín ložnice, nikoli cela jako u přísnějších skupin C (ostraha) a D (zvýšená ostraha) bylo 14 odsouzených.“

5. Jak probíhá den ve věznici?

„Den ve věznici, pokud není odsouzený zaměstnán nebo třeba nechodí do školy, vypadá takto: budíček, sčítání odsouzených, snídaně, oběd, večeře, sčítání odsouzených a večerka. Co odsouzený dělá mezi tím, je na jeho prioritách. Drogy, cvičení, sport, psaní dopisů, stížností či

žádanek, vzdělávání se vše záleží na odsouzeném. Já jsem cvičil, i když to bylo zakázané, dokonce mi matka do věznice propašovala nějaké suplementy v balení od pracího prášku a taky jsem se naučil několik jazyků. Muklové většinou cvičí nebo fetujou.“

6. Návštěvy (kdy, kde a jak dlouhé mohou být)?

„Návštěva na vazbě jednou za 14 dní 1,5 hodiny. VTOS jednou za měsíc na 3 hodiny. V Břeclavi to bylo lepší než v Pardubicích, návštěvní místnost byla malá a nebylo nás tam tolik. Mohli jsme si udělat vlastní kávu a koupit si něco v automatu. Trapný je, že když chce člověk na záchod musí požádat vychovatele, aby zavolal dozorce a ten tě pak odvede, někdy mě tam nechali čekat se slovy, že to vydržím. Bachaři v Pardubicích se chovali o něco lépe, ale ty návštěvy tam byly hrozný, člověk si nemohl ani popovídat s rodinou, bylo tam moc lidí a hluk. Pamatuju si, že moje máma dokázala do věznice propašovat třeba kuřecí řízky, čokoládu nebo sušenky. Zabalila to do pouzdra na brýle nebo do kapesníků a my se pak cpali během návštěv.“

7. Jakou práci jsi ve vězení vykonával a jaký byl plat?

„Plat ve věznici byl 4500. Byl jsem ve druhé platové skupině, kterou dostává 95 % odsouzených. Práci jsem vystřídal několik, mé první zaměstnání bylo počítání korálků v místnosti 2x2 metry bez okna 6 hodin denně, zábava, ale pak už to bylo lepší, pracoval jsem ve stavební firmě, kde jsem se naučil hodně manuálních prací, dělal jsem ve výrobě betonových plotů, v nemocniční kuchyni a taky ve fabrice na autodíly (podobná zkušenost jako korálky akorát v civilu)“

8. Kdy jsi poprvé zažádal o přerušování trestu?

„O první přerušování trestu jsem žádal asi po třech letech, bohužel neúspěšně. Zkusil jsem to znovu a znovu a vyšlo to. Poprvé jsem se podíval ven po pěti letech. Ze všech kluků, co nás sebrali spolu jsem se dostal ven jako první, to byl důvod, proč jsem taky odešel z Pardubic do Břeclavi“

9. Jaké bylo vyjít poprvé ven v době přerušování trestu?

„První PT (Přerušování trestu) bylo plné pocitů a emocí, v hlavě pořád ten zvláštní pocit, že jdete za pár hodin zase zpět. Svoje první přerušování trestu jsem si užil, přijela mamka s bráchou a přítelkyně. Před mým bratrem se o vězení nemluvilo, doma mu mamka řekla, že jsem se

odstěhoval do Břeclavi. Přítelkyně mě vyzvedla ve věznici a máma s bratrem na nás čekali v kavárně, jeli jsme na výlet do Valtického areálu. Můj bratr dodnes neví, kde jsem byl.“

10. Jak ve věznici funguje péče o zdraví?

„Péče o zdraví, vážně bude lepší, když žádnou potřebovat nebudete. Nicméně vše se dá domluvit, chce to jen trpělivost a správný přístup, osobně jsem neměl žádnou špatnou zkušenost. Hrozný je jídlo ve vězení a taky mi tam chyběly vitamíny. Chvilí jsem pracoval v nemocnici, vydával jsem tam obědy a sbalil jsem doktorku, to jsem pak byl chvíli zdravěj až moc. Ženský tam na mě letěly, to bylo fajn.“

11. Jak jsi prožíval návrat do společnosti po skončení svého trestu?

„Návrat do společnosti, pro mě nebyl žádný velký šok, víc jak dva roky před výstupem z VTOS jsem díky VS a své neodbytnosti pracoval v civilu, což byla velká výhoda. Podle mě vše zůstalo stejné, žádné fobie jsem neměl.“

12. Má nyní na tvůj život vliv, že jsi byl v tomto zařízení?

„Vliv to na mě mělo velký, vím, že už znovu ne. Snažím se žít jinak, vážím si teď i maličností. Mám dobrou práci, skvělou přítelkyni a snažím se být hodný.“

13. Jaký nejhorší zážitek jsi prožil během svého odnětí svobody?

„Moje matka se rozváděla se svým přítelem, který se k ní nechoval moc hezky a já jsem byl úplně bezmocný, nemohl jsem jí pomoci ani s hloupým stěhováním. Můj bratr vyrostl a najednou si nemáme co říct, jsme dva cizí lidé. Zemřelo mi několik blízkých přátel a členů rodiny a já nemohl ani na pohřeb, to bylo opravdu těžké. „

Můj respondent také uvedl, že pro něho byl jeden z nejhorších zážitků, když viděl tisíce švábů, jak vybíhají ze dveří oddělujících sociální zařízení od chodby. Díky vlhkosti zde měli tito škůdci ideální podmínky. Ve věznici žijí také obrovské krysy, které se živí zbytky z kuchyně a někteří odsouzení je chovají jako své mazlíčky, dále zde můžeme najít štěnice a vši. Veš se ve vězeňském slangu nazývá, džuva“.

Obrázek 4 -Malba z věznice (V. V. Jiroušková 2012)

4.3 Rozhovor číslo 3. s respondentem C.

Výkon trestu – od 2011 do 2018

Věk mého respondenta (současný) -30

Místo výkonu trestu – Hradec Králové, Pankrác, Pardubice.

Respondent C. dostal ze všech tří dotazovaných nejvyšší trest, a to celkem deset let odnětí svobody. Část svého trestu si odpykal ve věznici Pankrác a později se přemístil do Pardubic. Uvedl, že nejhorším místem pro výkon trestu byla vazba v Hradci Králové.

Informace o věznici

„Vazební věznice Praha-Pankrác je příjmovou věznicí pro spádovou oblast Prahy. Vazební věznice zajišťuje výkon vazby obviněných mužů a žen a výkon trestu odnětí svobody u mužů a žen ve věznici typu s dohledem, dozorem a ostrahou.

Kapacita vazební věznice je 1 202 míst při 4 m² na vězněnou osobu. V menší míře se ve vazební věznici objevují i odsouzení zařazení do věznice typu se zvýšenou ostrahou. Důvodem jejich umístění je ve většině případů hospitalizace v nemocnici s poliklinikou, soudní jednání, vyšetřovací úkony a další činnosti. Podíl míst výkonu vazby a výkonu trestu na celkové ubytovací kapacitě je v průběhu času proměnlivý. Součástí oddělení výkonu trestu je velké nástupní/příjmové oddělení, kde vězněné osoby pobývají po nezbytně nutnou dobu. Po dokončení prvotní diagnostiky jsou přemísťováni a zařazováni do dalších 34 věznic v rámci České republiky. Obviněné a odsouzené ženy jsou do vazební věznice umísťovány od druhé poloviny roku 2008. Mladistvé osoby od 15 let věku jsou do vazební věznice na základě rozhodnutí soudu umísťovány v případě selhávání ústavní výchovy“ (Vězeňská služba ČR 2020).

„Ve věznici je umístěno více než 180 osob cizí státní příslušnosti, např. z Vietnamu, Rumunska, Ukrajiny, Ruské federace, Slovenska, Srbska, Polska, Mongolska, Nigérie a dalších zemí. V rámci vazební věznice se nachází oddělení tzv. pracovní nezařaditelných, tj. vězněných osob s nízkou mentální úrovní, imobilních vězňů, vyžadujících neustálou medikaci např. z důvodu předešlé drogové kariéry“ (Vězeňská služba ČR 2020).

1. Jak jsi se dostal do vězení, co tomu předcházelo?

„Znáš to no, jsi mladej a máš pocit, že můžeš všechno. S partou jsme hodně pili a poflakovali se po venku, a tak se to nějak sešlo. Nikdo z nás tenkrát nedomyslel ty následky. Chtěli jsme se prostě poprat. “

2. Kam jsi byl zařazen a co jsi mohl mít s sebou?

Byl jsem zařazen do skupiny B a mohl jsem mít jenom několik knih, rádio, sluchátka, civil oblečení, oblečení na sport (dvě trička, jedny boty, kraťasy, tepláky) a hygienu.

3. Jaké byly první dny v nápravném zařízení (vazba, věznice)?

„Hrozný! Hlavně Pankrác byl hroznej, vypadá to tam jako hladomorna, všechno je starý, šedivý, plesnivý a extra depresivní. Ne tak kvůli lidem, ale nikdo ti nic neřekne, nevíš, co máš dělat, kdy máš kde být, je to zmatek. Nedostaneš žádnou příručku, „vítejte ve vězení“, taky se stalo, že jsem vyfasoval oblečení a jelikož jsem vůbec nevěděl co s tím, šel jsem na vycházku v pyžamu. Muklové se mi vysmáli a bachař mě tam seřval jak malýho kluka.“

4. Kolik vás bylo na pokoji?

„Na vazbě to bylo šílený, malej pokoj asi dva na dva metry a byli jsme tam tři, jídlo ti tam hodí okénkem jako psovi třikrát denně, nikoho nezajímá, co jíš, nebo ne. Snídaně je většinou pečivo, oběd omáčka, rýže nebo knedlik a studená večeře, třeba jahelná kaše. Ve vězení je jídlo o něco lepší a taky se tam už dá kšeftovat třeba za tabák.“

5. Jak probíhá den ve věznici?

„Pokud pracuješ, tak budíček v 6:00, 6:30 snídaně, pak jdeš makat ve 12:00 oběd, zpět do práce a v 16:30 jdeš na barák a tam si čteš nebo hraješ nějaký hry, potom je večeře a jdeš spát. Bez práce je to nekončící nuda. O víkendu cvičíš, čumíš na televizi nebo hraješ karty. Cvičení je zakázaný, ale bachaři nás nechali.“

6. Návštěvy (kdy, kde a jak dlouhé mohou být)?

„Návštěva je jednou za měsíc na tři hodiny v místnost se stolem, co má přepážku a všude jsou kamery. Za dobré chování máš někdy i nadstandardní návštěvy, kde jsi třeba sám s blízkými a když máš pochvaly, tak se ta návštěva může ze tří hodin protáhnout na pět. Já jsem měl hodně pochval, tak jsem to využil na bezrakovky, měl jsem fajn přítelkyni a nevadilo ji mít sex ve vězení. Povolný to samozřejmě nebylo.“

7. Jakou práci jsi ve vězení vykonával a jaký byl plat?

„Byl jsem skladník na interaktivních dílnách, to znamená oprava, žehlení a příjem čistého prádla. Dokonce mě později i povýšili na skladníka, kde jsem přijímal nový muklíky, popřípadě je propouštěl, anebo balil peníze. Nejprve jsem měl 4500, po povýšení 6500 a když jsem po osmi letech vyšel ven dali mi 3000 Kč.“

8. Kdy jsi poprvé zažádal o přerušování trestu?

„To si bohužel už nepamatuju, ale půl roku mi to nechtěli schválit.“

9. Jaké bylo vyjít poprvé ven v době přerušování trestu?

„Poprvé jsem šel s vychovatelem na tři hodiny, vyrazili jsme pěšky od věznice do města na zámek, do Tyršů a na náměstí jsme si dali oběd. Je to skvělejší pocit být venku, ale zároveň víš, že za chvíli jdeš zase zpátky mezi ty zvířata. S tím vychovatelem jsem měl pocit, že to na mě každé vidí, že jsem odsouzený.“

10. Jak ve věznici funguje péče o zdraví?

Deset dní jsem se psal k doktorovi s tlakem 210 na 160, když jsem se tam dostal, tak se divil, že ještě žiju, protože jsem měl infarktový stav. Léčili mě osmi práškama denně“

11. Jak jsi prožíval návrat do společnosti po skončení svého trestu?

„První týden jsem nevěděl, co mám, nebo co budu dělat. Byl jsem trochu ztracený, ale brzy jsem nastoupil do práce a mezi lidi. Je důležité neseď doma. Mám skvělou rodinu, moc mi pomohli.“

12. Má nyní na tvůj život vliv, že jsi byl v tomto zařízení?

„Určitě jsem se tam nic dobrého nenaučil. Viděl jsem mraky feťáků a vím, jak bych nikdy nechtěl skončit. Naučil jsem se tam postarat se o sebe a taky šít a udělat alkohol z chleba, ale určitě bych se tam už nikdy nevrátil.“

13. Jaký nejhorší zážitek jsi prožil během svého odnětí svobody?

„Srážku s blbcem (feťákem) s tím nic neuděláš. To nejhorší, co jsem asi kdy viděl, bylo to, když jeden feťák pronesl do věznice mobil a on se mu v tý kabelce (místo na lidském těle k pašování zakázaných věcí do věznice) otočil a nešel vyndat. Museli ho opřít o stůl a druhý mukl to dostal ven, lidi na drogách jsou schopný udělat cokoli. Tak jsem viděl, když se tam dva degeši poprali mezi sebou kvůli fetu a ten jeden tam málem vykřvácel“

4.4 Rozhovor číslo 4. Pracovník Vězeňské služby

Respondent L.

Pracovník Vězeňské služby od roku 2018.

Můj čtvrtý respondent, je zaměstnancem Vězeňské služby ČR. Nikdy se nesetkal s výše zmíněnými v nápravném zařízení. Funkci velitele zastává dva roky a ve své práci není příliš spokojen. Z důvodu zachování anonymity neuvedu jméno svého respondenta ani místo kde dotazovaný pracuje.

1. Proč jsi nastoupil k Vězeňské službě?

„Jistota, výsluha.“

2. Máš pocit, že ti hrozí nebezpečí během služby? Cítíš se v práci někdy v ohrožení?

„Když jdeme na jídla, jsme tam dva s kolegou na 70 vězňů. Hlavně v době pandemie, jsem se tam cítil dost nejistý. Pravidla na chvíli přestala fungovat. Cítil jsem z odsouzených více agresivity a rebelie.“

3. Jaký je poměr dozorců a odsouzených během tvé směny?

„Právě teď se ve věznici nachází 740 odsouzených na čtyři směny dozorců, které se střídají po čtyřech dnech (dvě denní a dvě noční). Na zajištění denní směny musí být alespoň jedenáct dozorců, noční směna osm dozorců.“

4. Co bys dělal v případě, že bys byl napaden?

„Máme tajné heslo, to se zahlásí do vysílačky a do několika minut přiběhnou kolegové z vedlejšího baráku, pokud mají zrovna čas. Dále je nutné zbavit se klíčů, odhodit je někam mimo odsouzené, aby nemohli uniknout. Pokud by nás napadli během jídla, nemáme nejmenší šanci. Při napadení se mohu bránit donucovacími prostředky, které ze zákona můžeme použít. Jedná se o zákon 555/1992 §17. Tento zákon nám umožňuje použít hmaty, chvaty, kopy, předváděcí řetízky, pouta, poutací popruhy, pouta s poutacím opaskem, slzotvorný prostředek (Kasr), obušek – teleskop. Dále můžeme v případě nouze použít služebního psa, vodní dělo, zásahovou výbušku, expanzní zbraň, úder střelnou zbraní, varovný výstřel, vytlačování štítem, vytlačování vozidlem a prostředek k zamezení orientace v prostoru.“

5. Kdo nařídí filcung a jak probíhá?

„Filcung dělají bachaři, když mají podezření, že odsouzený ukrývá nějaký kontraband, nebo je nařízen vedením. Přijdeš na určený pokoj, kde je například dvanáct vězňů, všechny je prohledáš a vyvedeš z pokoje, na pokoji smí zůstat pouze jeden, aby dohlédl na dozorce, že nic neponičil. Vyházíš všechno ze skříně, sundáš povlečení z postele, prohledáš matrace a osobní věci, někteří bachaři se v tom vyžívají, já teda moc ne.“

6. Co jsi našel při kontrole?

„Nic zajímavého, injekční stříkačky, alkohol nebo prášky. Odsouzení nejsou hloupí, aby to měli na cimře. Kolegové nacházejí občas telefony, ale to musí být na udání.“

7. Jak, se dostávají drogy do věznice?

„Nejčastěji na návštěvách, odsouzený je pronese v puse nebo v břiše. Nedávno nám nad věznici létal dron, to by také mohl být způsob. Před každou návštěvou se odsouzení svléknou do naha a musí udělat několik dřepů, to samé platí i po návštěvě.“

8. Jaký je tvůj názor na vězeňský systém v ČR?

„Vězeňský systém je zastaralý, odsouzené to nenapraví, spíš je to ještě zhorší. Nikdo jim tam nepomůže, všude jsou podstavy zaměstnanců, bachaři jsou lhostejní a vychovatele nemají často zájem někoho poslouchat. Žádný pokus o nápravu, když už tak jen s těmi „hodnými“, ti horší už nikoho nezajímají. Ve věznici panuje zákon ulice a bezvládní, systém funguje pouze na oko. Dozorci mnoho věcí přehlíží, je to pro ně zbytečná práce na víc. Když přijde odsouzený do vězení, tak vůbec neví, s kým sdílí celu nebo barák. Prostě tě hodí mezi osmdesát dalších chlapů a každému je to jedno. Můžeš sedět s někým kdo pašuje auta nebo lidi, kdo krade nebo fetuje, ale taky s násilníkem, vrahem nebo pedofilem. Systém tě nenapraví, dle mého tě spíš úplně zkurví. Naučíš se tam všechno, co jsi předtím neuměl“

9. Upřednostňuješ ve věznicích spíše pokojový nebo celový systém?

„U nás je celový systém jen v jedné budově, a to pro zhruba dvanáct lidí, jinak máme pokojový systém. Problém je, že v našem zařízení se nachází celá škála odsouzených od mladistvých po vrahy, pracovníčně nezařaditelné až po devianty.“

10. Jak, probíhala pandemie ve věznicích?

„Během korony to bylo strašný, chtěl jsem odejít. Ve vězení přestali fungovat pravidla a já se bál, co se tam stane. Vězni neměli návštěvy a zvyšovala se u nich agresivita. Když jsem je vodil na jídla, opravdu jsem se bál.“

Můj respondent mi daroval brožuru z Pardubické věznice, ohledně nabídky zaměstnání a uvedl, že je to výsměch. On sám si pro výkon své práce vybral jiné zařízení a dodal: „Do Pardubic bych nikdy nešel, možná sedět ale pracovat ne.“

Vězeňská služba ČR

Organizační jednotky

Legenda

- Detenční ústavy
- Vazební věznice
- Věznice
- Generální ředitelství, Akademie, Střední odborné učiliště

SPRAVUJE

- 35 věznic, z toho 10 vazebních
- 2 ústavy zabezpečovací detence
- 2 vězeňské nemocnice
- Akademií Vězeňské služby ČR
- Střední odborné učiliště

VS ČR Věznice Pardubice

na služební místo

DOZORCE / STRÁŽNÝ

Předpoklady k přijetí

- občan ČR starší 18 let
- střední vzdělání s maturitní zkouškou
- trestní bezúhonnost
- zdravotní způsobilost
- osobnostní způsobilost
- fyzická způsobilost k výkonu služby

Služební příjem

27 620 Kč – 37 220 Kč
(nástupní plat včetně zvláštního příplatku v závislosti na započítatelné praxi)

Po absolvování nástupního kurzu platový postup:
31 490 Kč – 42 960 Kč

S ohledem na profilaci Věznice Pardubice
- ostraha (střední a vysoký stupeň zabezpečení)
je profese vhodná zejména pro **MUŽE**.

VS ČR Věznice Pardubice

Nabízíme

- jistota perspektivního zaměstnání v organizační složce státu
- pravidelný služební příjem
- 6 týdnů dovolené v roce
- závodní stravování (obědy, večeře)
- bezplatné využívání sportovního zařízení věznice (posilovna, tělocvična)
- náborový příspěvek ve výši 75 000 Kč
- příspěvek z FKSP ve výši 8 300 Kč/rok
- po 15ti letech služebního poměru
- výsluhový příspěvek a ozdravné pobyty

Obrázek 5 -Náborová brožura (Respondent L.)

5 INTERPRETACE VÝSLEDKŮ

Míra validity znamená odpověď na otázku, zda zkoumáme to, co chceme zkoumat. „Validita je konstruktem toho, zda způsob, jakým jsme k našim zjištěním dospěli (metody, procedura), a samotná tato zjištění (argumenty, tvrzení), jsou pravdivé, tedy zda odpovídají realitě (jsou věrohodné)“ (Miovský 2006:255).

Cílem mého výzkumu bylo zjistit, jaký vliv má odnětí svobody na osobnost člověka a zda je jedinec po propuštění na svobodu napraven či, polepšen“. Metodou sběru dat byl polostrukturovaný rozhovor, který se k danému tématu hodil nejvíce. Interview jsem uskutečnila se čtyřmi respondenty, jak ve věznici, tak i mimo ni. Sestavila jsem celkem třináct otázek, které jsem položila svým respondentům v různém pořadí, dle průběhu našich rozhovorů. Mezi účastníky mého výzkumu byli pouze muži, a to ve věku 18 až 28 let.

Na základě mých otázek jsem se dozvěděla například, že při nástupu do věznice je odsouzeným poskytováno velmi málo informací, a to zejména ohledně nároku na balík se základními hygienickými, psacími a osobními potřebami. Dále je jim poskytnuto vězeňské oblečení na spaní, práci a vycházky, ale nejsou již poučeni, které slouží, k jakému účelu. Mého respondenta tato skutečnost dostala do komické situace, když vyšel na vycházku v pyžamu. Ze strany dozorců by se mohlo jednat o jakousi formu šikany či škodolibosti, pokud nechají jít odsouzeného ven v nesprávném oblečení, čímž ho zesměšní před ostatními vězni.

V Pardubické věznici nesplňuje návštěvní místnosti daná kritéria, tato skutečnost nebyla napravena ani po kontrole příslušného pracovníka. Dle Evropských pravidel by měla být návštěvní místnost organizována tak, aby měli vězni a jejich rodiny možnost udržovat spolu fyzický kontakt (držení za ruku, pochování dítěte atd.) a rozvíjet rodinné vazby. Změna uspořádání návštěvní místnosti má za následek minimalizaci soukromí a zákaz fyzického kontaktu. Nedostatek fyzického kontaktu slovy mého respondenta L u vězňů způsobuje frustraci a zvyšuje agresivní chování.

Po odpykání trestu je jedinec ponechán svému osudu, dostane pouze malý obnos peněz a věci, které měl při nástupu do věznice. V České republice je nadprůměrný počet uvězněných. Jednou z příčin je mizivé využití alternativních trestů, vysoká je ale i recidiva, takzvané opakované páčání trestné činnosti. A nejde jen o to, že vězení mnoho pachatelů trestných činů

nenapraví. Návrat z výkonu trestu na svobodu nemají totiž vůbec jednoduchý (Pražský Patriot 2019).

Respondent B. uvedl, že první tři měsíce přemýšlel o návratu do věznice, protože tam měl práci, plat, přátele a vydobyl jsi tam jistou pozici. Po propuštění na svobodu hledal zaměstnání, žil u svých rodičů a neměl žádné finance, patřil však mezi ty šťastnější, jelikož měl rodinu a zázemí.

Všechny účastníky mého výzkumu s kriminální minulostí pobyt ve vězení psychicky poznamenal. Během našich rozhovorů jsem zaznamenala, že mají problémy s navazováním vztahů. Důvodem může být skutečnost, že kriminální minulost je vždy dožene, chybí jim několik let života, který si odseděli ve věznici. Kolem jejich případu se strhla obrovská mediální kampaň a jejich jména jsou snadno dohledatelná na internetu. Respondent P si z tohoto důvodu nechal změnit své jméno. Každý měsíc po dobu sedmi let budou docházet na probační oddělení.

6 ZÁVĚR

Tato bakalářská práce vznikla k objasnění nebo k lepšímu pochopení trestu odnětí svobody v České republice. Cílem této práce bylo podívat se na danou problematiku z pohledu antropologie a na základě několika rozhovorů zhodnotit, zda není vězeňství v dnešní době pouze přežitek. Úvodem do této problematiky je stručná historie trestu, o které píše již M. Foucault ve své knize *Dohlížet a trestat* z roku 1975. Foucault ve svém díle mimo jiné popisuje historii trestu od veřejných poprav až po první vězení. Trest se postupem času proměnil z mučení a působení bolesti k odebrání majetku či práva odsouzeného, nicméně trest v podobě fyzické práce zůstává.

„Avšak takový trest, jako jsou nucené práce nebo dokonce uvěznění. Prosté zbavení svobody nikdy nefungoval bez jistého trestního doplňku, který se dotýká samotného těla: vyměření stravy, omezení v oblasti sexuality, bití, umístění na samotce. Jsou to nezamýšlené, avšak nevyhnutelné důsledky uvěznění? Vězení, spolu se svými nejnápadnějšími dispozitivy, si ve skutečnosti vždy připravovalo místo pro jistou míru tělesné bolesti. Kritika, které byl trestní systém v první polovině 19. století často podrobován, není dostatečným trestem: vězňové mají menší hlad, je jim menší zima a jsou celkově méně omezeni než většina chudáků či dokonce dělníků), naznačuje postulát, který nebyl nikdy otevřeně zamítnut: je spravedlivé, když odsouzený trpí fyzicky více než jiní lidé. Trest se jen obtížně odděluje od svého doplňku fyzické bolesti. Čím by bylo ne tělesné trestání? U moderních mechanismech trestního práva tedy i nadále zůstává „útrpný“ moment pozůstatek, který není zcela zvládnutý, který je však čím dál tím více zastírán trestáním netělesným“ (Foucault 1975: 48-49).

Netělesné trestání můžeme nazvat humánnější formou mučení. Dále se tato práce zabývá historií vězeňství na území našeho státu a dělením nápravných zařízení, které prošlo v roce 2017 reformou. Na základě několika rozhovorů jsem si utvořila teorii, že vězeňský systém je poněkud zastaralý a neúčinný. Stejný názor dokonce sdílí i můj respondent, který pracuje ve Vězeňské službě. Problémem dle mého je, že do vězení se může dostat člověk, který neplatí alimenty, prodává auta, dluží například za jízdu na černo či měl dopravní nehodu, při které byl někdo zraněn a stejně tak, se do vězení dostane vrah, narkoman nebo pedofil. Obyčejný podvodník se tedy může setkat s vrahem nebo feťákem a osvojit si nové dovednosti, stát se závislým na drogách nebo být přinucen k další trestné činnosti. Se všemi mými respondenty jsme se shodli na názoru že, odsouzené pobyt ve vězení spíše zkazí, než napraví. Ti, co doposud nepřišli do styku s drogami, je poznají ve vězení všechny, to samé platí o

zbraních, tetování, vězeňském nářečí, šikaně či sexuálním obtěžování. Všichni moji respondenti se shodují, že tento systém nefunguje. S odsouzenými je nutné pracovat, pokud mají být napraveni. Personál často není dostatečně kvalifikovaný, chybí psychologové, dozorcí, lékaři, vychovatelé. Práce ve věznici se stává poměrně rizikovou vzhledem k podstavu zaměstnanců.

Pro odsouzené může vězení představovat domov, pokud nemají kam jinam jít. Ve věznici dostanou postel, teplé jídlo a setkají se s přáteli, zatímco tam venku se o ně nikdo nepostará, pokud nemají vlastní rodinu či zázemí. Respondent B. uvedl, že se chtěl první tři měsíce vrátit zpět, jelikož venku nebyl nikdo, neměl práci a byl závislý na své rodině.

Člověk s průměrnou inteligencí je po propuštění odhodlán se na toto místo již nikdy nevrátit, problém ale nastává ve snaze dodělat si vzdělání, najít si bydlení či zaměstnání. Společnost na osoby se záznamem v trestním rejstříku často nahlíží automaticky jako na problémové bez ohledu na to, jaký trestný čin spáchali.

BIBLIOGRAFIE

Aktuálně.cz 2020. Minimální mzda pro rok 2020. Dostupné z:

<https://www.aktualne.cz/wiki/finance/minimalni-mzda-pro-rok-2020/r~a02230c01a9111ea8d520cc47ab5f122/> [23. 04. 2020]

Casa online 2020. Etická směrnice České asociace pro sociální antropologii. Dostupné z:

<http://www.casaonline.cz/wp-content/uploads/Eticke-smernice-CASA.pdf> [15. 05. 2020]

Česko. Zákon č. 555 ze dne 17. listopadu 1992 o Vězeňské službě a justiční strážní České republiky, in Sbírká zákonů České republiky.1992, částka 112/1992 Dostupné z:

<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-555> [11. 04. 2020]

Dirga, L. 2016. Možnosti a úskalí vězeňské etnografie: metodologická reflexe využití vězeňské etnografie v českém kontextu, Česká kriminologie 2: 3-5. Olomouc: Filozofická fakulta, Univerzita Palackého. Dostupné z: <http://ceskakriminologie.cz/cs/archiv/2016-2/moznosti-a-uskali-vezenske-etnografie-metodologicka-reflexe-vyuziti-vezenske-etnografie-v-ceskem-kontextu/Attachment> [23. 06. 2020]

Dománková, A. 2019. Otevřená věznice, Praha ČVUT. Dostupné z:

https://www.fa.cvut.cz/galerie/diplomove-prace/2019-0-domankova-otevrena-veznice-76633/f5-dp-2019-domankova-anna-dp_domankova-anna_dvoustrany_compressed.pdf [23. 06. 2020]

Drahoňovský, J. 2015. Pobyť ve vězení z pohledu vězňů. Rigorozní práce. Olomouc.

Univerzita Palackého. Dostupné z: https://theses.cz/id/18td2n/Rigorzn_prce_Drahoovsk.pdf [21. 05. 2020]

Dytrychová, K. 2018. Alternativní tresty v České republice: Specifikum trestu domácího vězení. Praha. Univerzita Karlova, Filozofická fakulta.: 11. Dostupné z :

<https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/105213/130248791.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [30. 06. 2020]

Foucault, M. 1975. *Dohlížet a trestat*. Dauphin

- Generální ředitelství Vězeňské služby ČR 2020. Historie vězeňství. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/informacni-servis/historie/> [09. 05. 2020]
- Generální ředitelství Vězeňské služby ČR 2020. Organizační jednotky. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/> [11. 03. 2020]
- Generální ředitelství Vězeňské služby ČR 2020. Pravidla přijímání návštěv. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/o-nas/vykon-vezenstvi/pravidla-prijimani-navstev/> [11. 03. 2020]
- Generální ředitelství Vězeňské služby ČR 2014. Výkon vazby. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/vazebni-veznice-hradec-kralove/o-nas/vykon-vazby/> [03. 01. 2020]
- Hendl, J. 2005. *Kvalitativní výzkum: Základní metody a aplikace*. Praha: Portál.
- Hendl, J. 2016. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace* (Čtvrté, přepracované a rozšířené vydání). Praha: Portál.
- Is.muni.cz 2019. Kvalitativní výzkum. Brno. Masarykova univerzita. Dostupné z: https://is.muni.cz/do/rect/el/estud/lf/js19/metodika_zp/web/pages/06-kvalitativni.html#pozn3 [07. 06. 2020]
- Justice.cz Aktuality. 2020. Dostupné z: <https://www.justice.cz/?clanek=ministerstvo-spravedlnosti-navrhlo-zvyseni-pracovnich-odmen-pro-odsouze-1> [20. 05. 2020]
- Köppel, L., Köpplová, B. 1989. *Dějiny světové žurnalistiky I*. Praha: Novinář.
- Kýr, A. 2005. *Typologie historických vězeňských zařízení*. Historická penologie.
- Miovský, M. 2006. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada.
- Monestier, M. 1998. *Historie trestu smrti: dějiny a techniky hrdebního trestu od počátků po současnost*. 1. vyd. Praha: Rybka Publishers: Knižní klub.
- Nováková, A. 2011. Problém trestu a dohledu. Liberec. TUL. Dostupné z: <https://dspace.tul.cz/bitstream/handle/15240/13757/V+683-11+Pb.pdf?sequence=1> [23. 06. 2020]

O base.cz 2017. Přerušení výkonu trestu. Dostupné z: <http://obase.cz/pomoc-a-rady-blizkym/preruseni-vykonu-trestu/> [14. 04. 2020]

Pražský Patriot 2019. *Vysoká recidiva v Česku, do vězení se vrací téměř tři čtvrtiny propuštěných*. Dostupné z: <https://www.prazskypatriot.cz/vysoka-recidiva-v-cesku-do-vezeni-se-vraci-temer-tri-ctvrtiny-propustenyx/> [02. 07. 2020]

Růžička, M., Zezulová, J. 2004. *Zadržení a vazba v českém trestním procesu*. 1. vydání. Praha.

Spirit, M. 2010. *Úvod do studia práva*. Praha: Grada.

Šabatová, A. 2015. *Věznice Pardubice – zpráva z návštěvy zařízení*. Pardubice. Dostupné z: https://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/Kancelar/informace_106/2018/37_2018_od_poved_priloha_3.pdf [11. 06. 2020]

Šámal, P. a kol. 2008. *Trestní řád*, 6. vydání, Praha.

Uhlík, J. 2006. *Historie věznění a vězeňství v Čechách*. Praha: Nakladatelství Institut vzdělávání Vězeňské služby ČR.

Univerzita Pardubice 2017. Dějiny trestání.:9-26 Dostupné z: https://u3v-dfjp.upce.cz/P%C5%99edn%C3%A1%C5%A1ky%20Humanitni_blok/Rok_2017/LS_2017/Dohlizet%20a%20trestat.pdf [13. 04. 2020]

Vazební věznice Hradec Králové 2020. Výkon vazby Dostupné z: <https://www.vscr.cz/vazebni-veznice-hradec-kralove/o-nas/vykon-vazby/> [01. 07. 2020]

Věznice Břeclav 2020. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/veznice-breclav/o-nas/zakladni-informace/> [02. 01. 2020]

Vladíková, M. 2010. *Diferenciace trestu smrti v Evropě od raného novověku do poč. 19. stol.* Pardubice. UPCE: 28. Dostupné z: https://dk.upce.cz/bitstream/handle/10195/38332/VladikovaM_Trest?sequence=1 [30. 06. 2020]

Zkratky.cz 2018. CPZ. Dostupné z: <https://www.zkratky.cz/CPZ/24117> [05. 06. 2020]